

Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi Erzincan Law Review

Cilt/Vol: 26 Sayı/No: 2 Aralık/December 2022

Teminat Amacıyla Düzenlenen Kambiyo Senetleri ve Soyutluk İlkesi

Regarding Bills of Exchange Drawn as Collateral and Abstractness Principle

  Av. Muhammet Can KARIKSIZ*

ÖZET

Teminat senetleri (teminat bonusu, teminat poliçesi, teminat çeki), tarafların temel borç ilişkisi kapsamında edimin ifasını güvence altına alması amacıyla düzenlenen senetlerdir. Edim ifa edilmediği takdirde teminat senedi vasıtasıyla, leh-tar tarafından kambiyo senetlerine mahsus haciz yolu ile takip başlatılabilecek veya senet ciro ve zilyetliğin devri yoluyla tedavül edilme imkânı bulabilecektir. Bu bağlamda teminat senedi düzenlenmesinin uygulamada kabul gören farklı yolları mevcuttur. Bu yolların kambiyo senetlerinin mücerretliğini nasıl etkileyeceği ise çalışmamızın temel konusudur. Konuyla alakalı hukuki çelişkiler, teminat amacıyla kambiyo senedi tanzim edildiği takdirde ortada geçerli bir kambiyo senedinin varlığından bahsedilip bahsedilemeyeceği hususundan kaynaklanmakta-

* İstanbul Barosu.

Makale Bilgisi/Article Info: Araştırma Makalesi/Research Article

Geliş/Received: 05.10.2022 | Kabul/Accepted: 23.11.2022.

Bu makale, intihal programında taranmış ve iki (kör) hakem incelemesinden geçmiştir. This article was submitted in a plagiarism program and reviewed by two (blind) referees.

Atıf/Cite as: Muhammet Can Karıksız, “Teminat Amacıyla Düzenlenen Kambiyo Senetleri ve Soyutluk İlkesi”, EBYÜ-HFD, C. 26, S. 2, Aralık 2022, (675-722).

Bu makale **Atıf-GayriTicari 4.0 Uluslararası** lisansı ile lisanslanmıştır.

dir. Bu sorun ise soyutluk ilkesinde tezahür eden “*kayıtsız ve şartsız belir bir bedeli ödeme/havale vaadi*” unsuruna dayanmaktadır. Teminat senetleriyle alakalı olarak mevzuatta herhangi bir düzenlemenin mevcut olmaması, Yargıtay kararlarını ve öğretideki görüşlerini daha da incelemeye değer kılmaktadır. İlgili Yargıtay kararlarında en temel tartışma konusu; teminat amacıyla kambiyo senedi ihdas etme durumunun soyutluk ilkesini ihlal edip etmediğidir. Çalışmamızda kıymetli evrakın temel prensibi olan soyutluk ilkesinin teminat senetlerine olan etkisi üzerinde durulacaktır.

Anahtar Kelimeler: İspat, Kambiyo Senetleri, Soyutluk İlkesi, Teminat Senetleri, Tedavül Anlaşması, Teminat Kayıtları.

ABSTRACT

Collateral bills (collateral bond, guarantee policy, guarantee check), these bills are issued with aim to securing the fulfilment of the performance with the scope of the basic dept relationship of the parties. If the performance is not fulfilled. By collateral bills the beneficiary will be able to initiate proceedings through foreclosure specific to bills of exchange, or the promissory note will have the opportunity to be circulated through turnover and transfer of possession. In this context, there are different ways of issuing collateral bills that are accepted in practice. How these ways will affect the abstractness of bills of exchange is the main subject of our study. The source of the main problems that we are facing in the practice is, if a bill of exchange is issued for the purpose of collateral could we talk presence of valid bill of Exchange. This problem is based on the manifest "Unconditional and unqualified payment/transfer promise" in the principle of abstractness. The most basic subject of discussion in the relevant Supreme Court decisions; whether the issue of issuing bills of exchange for the purpose of collateral violates the principle of intangibility.

Keywords: Proof, Bills of Exchange, Principle of Intangibility, Delcredere Bond, Circulation Agreement, Collateral Records.

GİRİŞ

Teminat amacıyla düzenlenen kambiyo senetlerinin, kambiyo senedi vasfını sürdürüp sürdüremeyeceği tartışmasının temelini soyutluk ilkesi oluşturmaktadır. Kambiyo senetleri kapsamındaki soyutluktan çıkartılabilecek en temel sonuçlardan birisi, senedin düzenlenme sebebine dair herhangi bir kayıt veya şart içermesinin mümkün olmamasıdır.¹ Fakat kıymetli evrak hukukunda hâkim ilkelerden biri olan soyutluktan ne anlaşılması gerektiğine yönelik öğretide görüş birliği bulunmamaktadır. Bunun

¹ İsmet **Sayhan**, Kambiyo Senetlerinde Mücerretlik İlkesi ve Bedel İlişkisi, Yetkin Yayınları, Ankara 2006, s. 100.

sonucunda ise teminat amacıyla kambiyo senedi düzenlenmesinin hukuki nitelendirilmesinde görüş ayrılıkları ortaya çıkmaktadır. Soyutluk ilkesinin farklı hukuk dallarında hangi anlamı ifade ettiği açıklanacaktır. Bu sayede kıymetli evrak hukuku anlamındaki soyutluk ilkesinin daha anlaşılabilir kılınması amaçlanmaktadır. Çalışmamızda medeni hukuk ve kıymetli evrak hukuku anlamında soyutluk ilkesinin içeriğinden ayrı ayrı bahsedilerek teminat senetlerinin soyutluk ilkesiyle olan ilişkisi açıklanmaya çalışılacak ve bu bağlamda kambiyo senedi metnindeki teminat kayıtlarının, soyutluk ilkesini zedeleyip zedelediğinin incelemesi yapılacaktır.

6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu (TTK.) ve meri mevzuatta yasal bir düzenlemesi bulunmayan teminat senetlerinin, öğretilerdeki görüşler ve Yargıtay kararları ışığında hukuki niteliğinin ve geçerliliğinin tartışması yapılacaktır.

Senedin kayıtsız şartsız belirli bir bedelin havalesini/ ödeme vaadini içermemesi durumunda, ortada geçerli bir kambiyo senedinin varlığından söz edilemez.² Dolayısıyla teminat kayıtlarının soyutluk ilkesiyle olan ilişkisine dair yapılacak hukuki tespitler, senedin kambiyo senedi olma vasfını yakından alakadar edecektir. Senet metni haricindeki bir protokolle de teminat senedi düzenlenebilmesi mümkündür.³ Bu kapsamda çalışmamızda, teminat senedi düzenlemenin yöntemlerinden ayrı ayrı bahsedilecek ve her bir yöntemin kambiyo senedinin soyutluğuna olan etkisi tartışılacaktır.

I. SOYUTLUK KAVRAMI

A. Medeni Hukuk Anlamında Soyutluk

Borçlandırıcı işlemler kural olarak hukuki sebebe bağlı olmakla birlikte; taraflar borç sözleşmesinde hukuki işlemi, sebebinden ayırabilirler.⁴ Bir diğer ifadeyle taraflar hukuki işlemi sebebinden soyut konuma getirebilirler. Nitekim 6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu (TBK.) madde(m.) 18 gereği borç ikrarı, borçlanma nedenini içermese dahi hukuki geçerliliğe

² Bkz. poliçeler için TTK. madde 671/1-b, bonolar için TTK. madde 776/1-b ve çekler için TTK. madde 780/1-b.

³ Merve **Sarıkaya**, Kambiyo Senetlerinde Teminat Kaydı, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2018, s. 21.

⁴ **Sayhan**, s. 52.

sahiptir. Kazandırıcı işlemin hukuki sebepten bağımsız nitelikte olması “mücerretlik” veya eş ifadeyle “soyutluk” olarak tanımlanabilir.⁵ Dikkat edilmelidir ki kastedilmekte olan sebebi olmayan borç tanımının değil; sebebi gösterilmeyen soyut borç tanımının geçerli olduğudur.⁶ Borç doğuran akdın hukuki bir sebebe dayanması gerekmektedir.⁷ Bu bağlamda soyutluk denildiğinde hukuki işlemin sebebinin, işlemin bir unsuru olmaktan çıkartıldığı ve şekli olarak da hukuki işlemde yer bulamaması anlaşılmalıdır.⁸

1. İspat Soyutluğunu Esas Alan Yaklaşım

TBK. m. 18’den soyutluk ile alakalı olarak ne anlaşılması gerektiği öğretide tartışmalıdır. Bir kısım yazarlar mezkûr maddenin temelini ispat soyutluğuna dayandırır.⁹ Bu görüşe göre soyut borç ikrarı yapıldığı anda ispat yükü yer değiştirir ve borç tanımının bizatihi kendisi, alacağı ispat etmektedir.¹⁰ 4721 Sayılı Türk Medeni Kanunu (TMK.) m. 6 hükmü “*Kanunda aksine bir hüküm bulunmadıkça, taraflardan her biri, hakkını dayandırdığı olguların varlığını ispatla yükümlüdür*” şeklindedir. Bu bağlamda ispat soyutluğu kavramı, ispat külfetinin taraflar arasında yer değiştirmesine neden olmaktadır. Borcun hukuki sebebinin bulunmadığını öne süren borçlu, sebepsizliği ispat etmekle mükelleftir.¹¹ Bahsi geçen görüş uyarınca soyut borç ikrarının asıl ilişkiden bağımsız yeni bir borç doğur-

5 **Sarıkaya**, s. 64.

6 Nurkut **İnan**, Türk Hukukunda Hatır Senetleri ve Özellikle Hatır Bonoları, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, Ankara 1969, s. 98; Andreas **von Tuhr**, Borçlar Hukukunun Umumi Kısmı, Çev. Cevat Edege, Yargıtay Yayınları, Ankara, 1983, s. 256-257.

7 Fikret **Eren**, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 25. Bası, Yetkin Yayınları, Ankara 2020, s. 195; **von Tuhr**, s. 256.

8 **Sayhan**, s. 52.

9 **Selahattin Sulhi Tekinay ve diğerleri**, Tekinay Eşya Hukuku Cilt 1 Zilyedlik - Tapu Sicili - Mülkiyet, 5. Bası, Filiz Kitabevi, İstanbul 1989, s.141; **Eren**, s. 205; **İnan**, s. 94.

10 **Sayhan**, s. 63-64.

11 **Sarıkaya**, s. 67.

mayacağı, sadece alacaklının lehine olarak muteber bir borç sebebinin varlığına karine teşkil edeceği kabul edilmektedir.¹² Bu durumda hukuki sebebin mevcut olmadığının kanıtlanması borçluya düşmektedir.¹³

2. Maddi Soyutluğu Esas Alan Görüş

Maddi soyutluğu ön plana çıkaran bu görüş gereği mücerret borç senedi, yalnızca bir ispat vasıtası olmayıp aynı zamanda temel ilişkiden bağımsız bir borç da doğurmaktadır.¹⁴ Buna göre sebebi gösterilmeyen borç tanınmasında bulunulmasıyla, asıl ilişki kaynaklı alacak hakkından bağımsız ve onunla yarışan yeni bir borç doğmuştur.¹⁵ İkinci alacak birincinin ifasını hedef alan bir alacaktır.¹⁶ Soyut borç tanınmasından kaynaklanan borcun sona erebilmesi için ibra edilmesi veyahut sebepsiz zenginleşme hükümlerine başvurulması gerekir.¹⁷ Belirtmek gerekir ki bu görüşün hukukumuza da tezahür ettiği bazı yazarlar tarafından öne sürülmektedir.¹⁸ TBK. m. 82/2 gereğince zenginleşme, zenginleşenin bir alacak hakkı kazanması suretiyle gerçekleşmişse diğer taraf, istem hakkı zamanaşımına uğramış olsa bile her zaman bu borcunu ifadan kaçınabilir. Ayrıca TBK. m. 77 uyarınca borçlunun sebepsiz zenginleşme davası açma hakkı da bulunmaktadır.¹⁹ Bu dava sayesinde borçlu, sebepsiz olarak üstlendiği borçtan kurtulmasını ve senedin kendisine iadesini veya senedin iptalini talep

¹² Mehmet **Bahtiyar**, Kıymetli Evrak Hukuku, 18. Bası, Beta Yayıncılık, İstanbul 2020, s. 6; **Eren**, s. 206.

¹³ **İnan**, s. 95-96.

¹⁴ Kemal **Oğuzman**/Turgut **Öz**, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 16. Bası, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2018, s. 207; **von Tuhr**, s. 259; **Bahtiyar**, s. 6; **İnan**, s. 99.

¹⁵ **Sarıkaya**, s. 65. Burada ifa uğruna bir borç tanınmasından söz edilmektedir. TBK. m. 133 hükmünün gereği olarak taraflarca aksi kararlaştırılmadığı takdirde soyut borç tanımının asıl ilişkiyi sona erdirmemektedir.

¹⁶ **Oğuzman/Öz**, s. 208.

¹⁷ Reha **Poroy/Ünal Tekinalp**, Kıymetli Evrak Hukuku Esasları, 24. Bası, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2021, s. 35.

¹⁸ **Oğuzman/Öz**, s. 209; **Sayhan**, s. 57; **Sarıkaya**, s. 65; İsmet **Sungurbey**, Borç İkrarı ve Borç Vaadi, Akgün Matbaası, İstanbul 1957, s. 72.

¹⁹ Rona **Serozan**/ Başak **Baysal**/ Kerem Cem **Sanlı**, Serozan Borçlar Hukuku Genel Bölüm- İfa, İfa Engelleri, Haksız Zenginleşme, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2022, s. 532; Bir kısım yazarlara göre TBK'deki sebepsiz zenginleşmeye dair hükümlerin, soyut borç tanımının borç doğurucu nitelikte olduğunun kabul edilebilmesi için yeterli değildir. TBK m. 82/2 hükmü "*Zenginleşme, zenginleşenin bir alacak hakkı kazanması suretiyle gerçekleşmişse diğer taraf, istem hakkı*

edebilecektir.²⁰ Öğretideki bu görüş sebepsiz zenginleşmeye dair madde-lerin lafzından yola çıkarak, hukuki sebebin bulunmaması nedeniyle alacak hakkı batıl olsaydı, alacaklının haksız da olsa bir kazanımı söz konusu olamayacaktı yaklaşımını kabul etmektedirler.²¹ Buradan çıkartılabilecek sonuç; hukuki sebepteki sakatlığın bizatihi kendisinin soyut borç tanımını geçersiz hale getirmedir.²² Bunun temelinde ise borç tanınması ile doğan borcun, temel ilişkiden soyut ve bağımsız nitelikte oluşu yatmaktadır.²³ Fakat sebepsiz zenginleşme hükümleri saklıdır.²⁴

zamanaşımına uğramış olsa bile, her zaman bu borcunu ifadan kaçınabilir.” şeklinden ibarettir. İlgili hüküm ile alacaklının sebepsiz zenginleşmesi durumunda zamanaşımına uğramayan defi hakkı bahşedilmiştir. Fakat bu durum soyut borç tanımının, asıl borçtan ayrı ve bağımsız nitelikte olduğunu göstermez. TBK m. 18’in lafzı incelendiğinde soyut borç tanımının, asıl ilişkiden ayrı ve bağımsız nitelikte bir borç doğurduğu sonucu çıkarılamaz. Bkz. **Sayhan**, s. 67-68; **Sarıkaya**, s. 65; Naci **Kınacıoğlu**, Kıymetli Evrak Hukuku, 2. Baskı, Gazi Üniversitesi Basın-Yayın Yüksekokulu Basımevi, Ankara 1984, s. 101-102.

20 **Eren**, s. 207.

21 **İnan**, s. 96; **von Tuhr**, s. 260; **Oğuzman/Öz**, s. 209.

22 Öğretide bir kısım yazarlar Fransız hukukuna dayanan ve İsviçre’de kabul gören görüşü benimseyerek soyut borç ikrarıyla, maddi açıdan yeni bir hak doğmadığını savunmuşlardır. Buna göre soyut borç ikrarının da bir borç vaadi içermesi hasebiyle, asıl borcun birebir aynısını kuran borç sebebi oluşturmaktadır. Bu sebeple borçlu, artık sadece temel borç ilişkisi sebebiyle değil, aynı zamanda borç tanınmasından dolayı da borçlu sıfatındadır. Dolayısıyla soyut borç ikrarı sayesinde asıl ilişkiye dayanmadan alacağını talep ve dava edebilecektir. Buna göre soyut borç sözleşmesi ispat aracıdır. Detaylı bilgi için bkz. **Eren**, s. 205; **Kınacıoğlu**, s. 101; TBK. m. 82/2 gereği haksız zenginleşme define sürekli bir karakter tanınmasının, dolaşım güvenliği uğruna hukuki sebepten soyut borç ikrarı esasının benimsendiği görüşü için bkz. **Serozan ve diğerleri**, s. 531.

23 İnan’a göre TBK’deki sebepsiz zenginleşme hükümleri, Alman hukuku sisteminin kabul edildiğinin bir nişanesidir. Yorum yolu ile kanun hükmünün ilgasının mümkün olmayacağını savunan yazar, TBK. m. 82/2’nin uygulanabilmesi için mücerretliğin kabulünün gerektiğini savunmuştur. Detaylı bilgi için bkz. **İnan**, s. 99; Geçersiz bir borçlanma ile ne hukuken bağlayıcı bir borçlanma ne de herhangi bir zenginleşmenin söz konusu olamayacağı ve fakat piyasa güvenilirliği açısından soyut borçlanmanın kurucu ve bağlayıcı olduğu, buna bağlı olarak haksızlıkları düzeltme görevinin sebepsiz zenginleşme define kaldığı görüşü için bkz. **Serozan ve diğerleri**, s. 531.

24 Tarafların kararlaştırılması halinde, hukuki sebebi bir şart olarak borç vaadine dahil edebilirler. Bu sayede borç vaadinin hükümsüzlüğü kabul edilebilir. Faka hukuki sebep, borç vaadinden dışlandığı taktirde; yani soyut bir borç ikrarının varlığı halinde hükümsüzlük değil, sebepsiz iktisap hükümleri uygulanmalıdır. Bkz. **İnan**, s. 100.

3. Medeni Hukuk Anlamındaki Soyutluğun Hukukumuzdaki Tezahürü

İzah edilen her iki görüş kapsamında da sebebi gösterilmeyen borç tanınmış olması halinde alacaklı bunun sebebini belirtmek ve ispat etmek mecburiyetinde kalmadan alacağını takip edebilir. Ancak borçlu, borç tanımada bulunduğu tarihte ilgili borcun muteber bir sebebinin bulunmadığını öne sürerek ifadan kaçınabilmektedir.²⁵ Belirtmek gerekir ki alacak bir üçüncü kişiye devredilmiş ise iyi niyetli üçüncü kişileri koruyan hükümler saklıdır.²⁶ Bu durumun en tipik örneği ise para ve hamiline yazılı senetlerin malik olmayan bir kişiden iyiniyetle iktisap edilmesi halidir.²⁷ İyiniyetin koruyucu etkisinden yararlanacak kimse, iyiniyetli olduğunu ispat etmek mecburiyetinde değildir. İspat yükü, üçüncü kişinin iyiniyetli olmamasından dolayı yarar sağlayacak olan taraftadır.²⁸

Soyutluk ile alakalı olarak bahsedilen iki görüş arasında, uygulama bakımından en önemli fark, soyut borç tanımının muteber bir sebebi olmadığından dava dosyasından anlaşılması halinde hakimin bunu kendiliğinden dikkate alıp alamamasında görülür. Sebepsiz zenginleşme söz konusu ise hakim bu durumu kendiliğinden göz önüne alamayacaktır.²⁹ Bu durumun borçlu tarafından öne sürülmesi gerekmektedir.³⁰ Fakat muteber bir sebebin bulunmamasının borç tanımını hukuken geçersiz kıldığı kabul edildiği takdirde, hakim bu durumu kendiliğinden göz önüne alabilecektir.

Kanaatimizce, medeni hukuk anlamında mücerretlik kavramından anlaşılması gereken yalnızca ispat soyutluğudur. TBK. m. 18 hükmü lafzından, soyut borç tanımından yeni ve bağımsız bir borcun doğduğunun

25 Oğuzman/Öz, s. 210.

26 Bkz. TBK. m. 19/2, TTK. m. 593, m.59; Belirtmek gerekir ki iyi niyetli kişilerin her zaman için korunduğu zannedilmemelidir. İyiniyet ancak kanunun öngördüğü durumlarda koruyucu rol üstlenir. İyiniyet kavramı hakkında detaylı bilgi için bkz. Kemal Oğuzman/Nami Barlas, Medeni Hukuk Giriş - Kaynaklar - Temel Kavramlar, 23. Bası, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2017, s. 246-252.

27 Oğuzman/Barlas, s. 252; Ayrıca yasal dayanağı için bkz. TMK. m. 990.

28 Oğuzman/Barlas, s. 258.

29 Oğuzman/Öz, s. 209-210.

30 "...Borç ikrarını içeren bir belge aleyhine kanıt sunulabilir. Ancak; ikrar borcun nedenini içeriyorsa, sadece bu nedenin gerçekleşmediğinin kanıtlanması gerekir..." Yarg. İBK., E. 1933/30, K. 1933/6, 12/04/1933, (Oğuzman/Öz, s. 211).

çıkartılabilmesi olanaklı değildir.³¹ İlgili madde de sebebi olmayan borç tanınmasının geçerliliğini koruyacağından değil; sebebi var olan, fakat teşhir edilmeyen borç tanımlarının geçerli kabul edileceğinden bahsedilmektedir.³² Ayrıca sair madde hükümleri ve kanunlarda da soyut borç tanınmasının, asıl ilişkiden bağımsız nitelikte olduğunun tespitine yarayacak bir düzenleme bulunmamaktadır.³³ TBK. m. 82/2 hükmünün, soyut borç tanınmasının bağımsız bir borç oluşturduğunun kanıtı olduğuna dair yapılan tespitler de kanaatimizce isabetli değildir. İlgili madde metni incelendiğinde görülecektir ki; sebep içermeyen borç tanınmasının, bağımsız nitelikte borç doğurduğuna dair bir çıkarım yapılamaz.³⁴ Anılan hüküm ile alacaklının sebepsiz zenginleşmesi ihtimaline karşın borçluya devamlı bir defi hakkı tanınmıştır. Belirtmek gerekir ki, tarafların yeni ve bağımsız bir borç doğacağı hususunda anlaşmaları durumunda, soyut borç tanınmasının borç doğrucu nitelikte olabilmesi de mümkündür.

B. Kıymetli Evrak Hukuku Anlamında Soyutluk

Kıymetli evrak hukuku kapsamında soyutluktan ne anlaşılması gerektiği hususu, medeni hukukta olduğu gibi tartışmalıdır.

Her bir kambiyo senedi türü için ayrı ayrı düzenlenmiş olan “belirli bir bedelin ödenmesi hususunda kayıtsız ve şartsız havaleli/ödeme vaadi

31 Başta objektif tarihi yorum metodu olmak üzere kanun yorum metotları hakkında detaylı bilgi için bkz. Hüseyin **Altaş**, Medeni Hukuk Başlangıç Hükümleri, 2. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara 2020, s. 202-206.

32 Bkz. **İnan**, s. 98.

33 Benzer bir durum olarak, temlike konu alacak muvazaalı bir sözleşmeye dayanması durumunda hiç doğmamış sayılmasına rağmen, TBK. m. 19/2 gereği temlik alan üçüncü kişinin iyiniyeti korunmaktadır. Detaylı bilgi için bkz. **Ali Şafak ve diğerleri**, Alacağın Temliki (Devri) Özel Görünüş Biçimleri, 2. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2021, s. 44.

34 von Tuhr'a göre, soyut borç sözleşmesinden kaynaklanan iade talebinin alacaklıya yöneltmesi gerekmektedir. Çünkü sebepsiz zenginleşmeye dayanan defi, alacağa bağlı kalmaktadır. Mücerret alacak ciro ile devredilen veya hamiline bir senette mündemiç bulunduğu takdirde durum aynı şekilde olmayacaktır. Kambiyo senetleri kapsamında sebepsiz zenginleşme defi kural olarak yeni alacaklıya karşı ileri sürülemez. Buna göre kambiyo alacağı, borç tanınması ile oluşan alaktan daha soyuttur. Bu görüş hakkında bkz. **Poroy/Tekinalp**, s. 35.

İçermesi’’ şartı, soyutluğun kanuni tanımıdır.³⁵ Dolayısıyla kambiyo alacağına sebebiyle alakalı kayıtların senet metninde gösterilmesi, senedin kambiyo senedi sıfatını kaybetmesine yol açacaktır.³⁶ Bir diğer ifadeyle kıymetli evrakta soyutluk, senet metninde hukuki sebebin açıklanmaması durumu olarak da ifade edilebilir.³⁷ Sebebini göstermeyen ve renksiz nitelikte olan kambiyo senetleri, hukuki geçerlilik bakımından temel ilişkiden de bağımsızdır.³⁸

Kambiyo senetlerinde borcun konusu belirli bir miktar paranın kayıt ve şart içermeyen ödenmesidir.³⁹ Buradaki kayıtsız ve şartsız havale/ödeme vaadi, soyutluk ilkesine tekabül etmektedir. Kanun koyucu her bir kambiyo senedi türü için TTK. m. 671, m. 776 ve m. 780’de içermeleri gereken zorunlu unsurlar sıralamıştır. Kanunda öngörülen kayıtsız ve şartsız olma özelliği sebebiyle kambiyo senetleri, hukuki sebeplerine dair bir şart ve kayıt içeremezler. Dolayısıyla mücerretlik kavramının kambiyo senetleri için zorunlu bir unsur olduğu söylenebilir. Zira kambiyo senetleri sıkı şekil şartlarına tabi olup ilgili şartlara uygun olmadıkları takdirde senet kambiyo senedi vasfını kazanamaz.⁴⁰

Kıymetli evrakın bazı çeşitlerinde yer alan hak, ilk defa senedin düzenlenmesiyle doğmaktadır.⁴¹ Daha evvelinde var olmayan bir hakkın hukuki varlık kazanmasından dolayı bu neviden senetlere kurucu kıymetli

35 **Sayhan**, s. 71; Bkz. poliçeler için TTK. m. 671/1-b, bonolar için TTK. m. 776/1-b ve çekler için TTK. m. 780/1-b.

36 **Sayhan**, s. 72.

37 **Hüseyin Ülgen ve diğerleri**, Kıymetli Evrak Hukuku, 14. Baskı, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2021, s. 101.

38 **Poroy/Tekinalp**, s. 29; Ersin **Çamoğlu**, Kıymetli Evrak Hukukunun Temel İlkeleri, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2020, s. 34; Hasan **Pulaşlı**, Kıymetli Evrak Hukukunun Esasları, 9. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara 2021, s. 19.

39 **Pulaşlı**, s. 118; Yavuz **Süphandağ**, Kıymetli Evrak Hukuku, 2. Baskı, Bilge Yayınevi, Ankara 2013, s. 26; **Ülgen ve diğerleri**, s. 106.

40 **Sayhan**, s. 100.

41 Bir hak kıymetli evraka bağlanmakla doğuyorsa kıymetli evrakın yaratıcı etkisinden söz edilebilir. Kambiyo senetleri bu durumun en somut örneğidir. Detaylı bilgi için bkz. **Bahtiyar**, s. 16; Tamer **Bozkurt**, Kıymetli Evrak Hukuku, 2. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara 2021, s. 63.

evrak denmektedir.⁴² Kurucu kıymetli evrak, doğumuna neden olan hukuki olaydan ve asıl ilişkiden bağımsızdır.⁴³

Soyutluk ilkesinin bir gereği olarak senedin hangi borç ilişkisi kapsamında düzenlendiği anlaşılamaz.⁴⁴ Dolayısıyla kambiyo senetleri alt ilişkiden koparılmış mücerret senetlerdir.⁴⁵ Ve yine kambiyo senetlerinin mücerret senetler olmasının bir sonucu olarak senet bedelini talep hakkı, alt ilişkiden bağımsız olarak devredilebilir.⁴⁶

Öğretide tartışma konusu olan husus, kambiyo senedi düzenlenmesi ile temel ilişkiden bağımsız bir alacak hakkının doğup doğmadığıyla alakalıdır. Bu bakımdan iki farklı yaklaşım bulunmaktadır. Bunlardan ilki kambiyo taahhüdü ile tanımlanan borcun kurucu nitelikte olduğu; dolayısıyla kambiyo senedinin geçerliliğinin, asıl ilişkinin muteberliğine bağımlı olmadığını savunan görüştür.⁴⁷ Diğeri ise, kambiyo senedinden doğan havalenin/ödeme vadinin hukuki geçerliliğini, temel borç ilişkisinin muteberliğine bağlı olduğunu savunan yaklaşımdır.⁴⁸

1. Kambiyo Taahhüdüyle Tanımlanan Borcun Kurucu Nitelikte Olduğu Yaklaşımı

Maddi soyutluğu esas alan görüşe göre kambiyo senetlerinde soyutluktan anlaşılması gereken, kambiyo taahhüdü ile tanınan borcun kurucu nitelikte olduğudur.⁴⁹ Bunun sonucunda ise senedin içerdiği hak, senet ile doğmaktadır.⁵⁰ İkinci olarak kambiyo senedinde mündemiç olan hak;

42 Abuzer **Kendigelen**/İsmail **Kırca**, Kıymetli Evrak Hukuku, 5. Baskı, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2021, s. 25.

43 **Pulaşlı**, s. 40.

44 Fırat **Öztaş**, Kıymetli Evrak Hukuku, 2. Bası, Turhan Kitabevi, Ankara 1997, s. 173.

45 **Bozkurt**, s. 137.

46 **Bahtiyar**, s. 9.

47 Maddi soyutluk görüşü ile alakalı detaylı bilgi için bkz. **Bahtiyar**, s. 7-8.

48 **Kınacıoğlu**, s. 99-102; **Sarıkaya**, s. 66-72.

49 **Ülgen ve diğerleri**, s. 27; **Kendigelen/Kırca**, s. 126; **Bozkurt**, s. 137; **Süphandağ**, s. 44.

50 Kıymetli evrak hukukunda, hakkın doğduğu ana ilişkin öğretide görüş birliği bulunmamaktadır. Kresyon teorisine göre kıymetli evrakın tanzimi itibarıyla hak doğmaktadır. Akit teorisine göre senedin teslimi ile doğmaktadır. Son olarak hukuki görünüş teorisine göre ise kıymetli evrakı tanzim eden kişinin iradesini aşarak hukuki görünüşe sebep olan kimsenin buna katlanması gerektiği yönündedir. Bu konu hakkında bkz. Ali **Bozer**/ Celal **Göle**, Kıymetli Evrak Hukuku, 10. Bası, Banka ve

mevcudiyet, içerik ve devredilebilirlik bakımından asıl ilişkiden bağımsız niteliktedir.⁵¹ Bu sebeple temel ilişkideki hukuki sakatlıklar kambiyo taahhüdünün geçerliliğine olumlu veya olumsuz yönde tesir edemeyecektir.⁵² Kambiyo taahhüdü asıl ilişkideki sakatlıklardan etkilenmeyerek hukuki varlığını sürdürecektir.⁵³ Daha açık bir ifadeyle, kambiyo senetlerinin mevcudiyeti ve geçerliliği, temel borç ilişkisinin varlığına ve hukuki geçerliliğine bağlı değildir.⁵⁴ Burada kastedilmekte olan kambiyo senedinin varlığının herhangi bir temel ilişkiye dayanmaması hali değildir. Taahhüdün mutlaka bir nedeni bulunmaktadır; ancak bu neden senet metninde gösterilmemiştir.⁵⁵ Ve yine maddi soyutluğun bir gereği olarak da kişisel defiler, senedi iyi niyetle devralan üçüncü kişilere karşı ileri sürülememektedir.⁵⁶ Ancak bu durum, soyut borç ikrarının aynı zamanda bir ispat vasıtası olduğu gerçeğini de değiştirmez.⁵⁷ Dolayısıyla kambiyo senetleri soyutluğun her iki yönüne de haizdir.

Kambiyo alacağının bağımsız olmasının özünde, asıl ilişki hiç olmasa dahi, kambiyo alacağının geçerliliğini sürdüreceği yaklaşımı bulunmaktadır. Bu bağlamda temel ilişki mevcut olmasa da kambiyo alacağı geçerli bir şekilde mevcudiyetini sürdürebilir.⁵⁸ Bağımsızlığın ikinci gerekçesi ise hem kambiyo alacağının hem asıl ilişkiden kaynaklanan alacağın ayrı ayrı devredilebilmesidir.⁵⁹ Bu sebeple her iki alacak hakkı, tek bir alacaklı uhdesinde kalmak zorunda değildir. Münferiden tedavül edilmeleri de mümkündür. Dolayısıyla kambiyo senedinin taraflar arasından çıkıp üçüncü bir kişiye ciro edilmesi durumunda yeni hamil, asıl alacağın da sahibi olamaz.

Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, Ankara 2021, s. 23-27; **Kendigelen/Kırca**, s. 77-82.

51 **Kınacıoğlu**, s. 99; **Sayhan**, s. 113.

52 **Sarıkaya**, s. 66.

53 Borçlu açısından temel ilişkinin mevcut olmadığı ya da geçersiz olduğu iddiasına dayanılarak sebepsiz zenginleşme defini ileri sürme fırsatına her zaman için sahip olduğu görüşü için bkz. Adolf **Baumbach**/ Wolfgang **Hefermehl**, Wechselgesetz und Scheckgesetz, 22. Baskı, C.H. Beck, München 2000, N. 38.

54 **Kendigelen/Kırca**, s. 126.

55 **Ülgen ve diğerleri**, s. 101.

56 **Ülgen ve diğerleri**, s. 102.

57 **Eren**, s. 206.

58 **Sayhan**, s. 114.

59 **Sayhan**, s. 115.

Aynı şekilde temel alacağın temlik edilmesi durumunda bu kişi kambiyo alacağının sahibi olamayacaktır.⁶⁰

Buna karşın, kambiyo senetlerinde soyutluk ilkesinden ne anlaşılması gerektiğine ilişkin ispat soyutluğunu benimseyen yazarlar, kambiyo taahhüdü ile kurucu bir borç tanınması yapıldığına kanaat getirmemektedirler.⁶¹

2. Temellerini İspat Soyutluğuna Dayandıran Görüş

Bu görüş gereği sebebi gösterilsin veya gösterilmesin borç akdinin hukuki geçerliliği, muteber bir hukuki sebebin var olmasına bağlıdır.⁶² Borç tanınmasının altında bir hukuki sebebin bulunduğu karine olarak kabul edilmektedir.⁶³ Bu yaklaşımın, maddi soyutluğun benimsendiği görüşten farkı; kambiyo taahhüdü altına girilmesiyle hukuki geçerlilik açısından temel borç ilişkisine bağlı yeni bir borcun ortaya çıkmasıdır.⁶⁴ Dolayısıyla alacak hakkının kambiyo taahhüdü vasıtasıyla meydana geldiği söylene-
mez.⁶⁵ İzah edilmek istenen husus kambiyo taahhüdünün ihdasi nitelikte olmadığı, diğer bir ifadeyle kambiyo taahhüdüyle asıl borç ilişkisine “bağlı” yeni bir borcun ortaya çıkışıdır.⁶⁶ Buna göre kambiyo senetlerinin mücerretliği yalnızca ispat soyutluğundan ibarettir.⁶⁷ İlgili görüş kapsamında maddi soyutluk dışlanmıştır. Fakat bu durum yalnızca keşideci ve lehtar arasında geçerlilik arz etmektedir. Senedin ciro ve teslim yoluyla

⁶⁰ Detaylı bilgi için bkz. **Sayhan**, s. 112-117.

⁶¹ Detaylı bilgi için bkz. **Sarıkaya**, s. 67; **Poroy/Tekinalp**, s. 36; **Ülgen ve diğerleri**, s. 101; **von Tuhr**, s. 258.

⁶² **Poroy/Tekinalp**, s. 35; **Kınacıoğlu**, s. 100.

⁶³ **Sarıkaya**, s. 67.

⁶⁴ Domaniç’e göre kambiyo senetleri kurucu nitelikte bir alacak hakkı ihtiva etmemektedirler. Kambiyo senetlerinde mündemiç olan hak açıklayıcı niteliktedir. Kambiyo senedi tanzim edilebilmesi için mevcut bir hakkın varlığı gerekmektedir. Mevcut hak, kambiyo senedinin hukuki sebebini oluşturur. Buna göre kambiyo senetlerine kurucu nitelik yüklenmesi doğru bir yaklaşım değildir. Bu konu hakkında detaylı bilgi için bkz. Hayri **Domaniç**, Kıymetli Evrak Hukuku ve Uygulaması Türk Ticaret Kanunu Şerhi 4, Temel Yayınları, İstanbul 1990, s. 86-87.

⁶⁵ **Poroy/Tekinalp**, s. 36.

⁶⁶ **Sarıkaya**, s. 67.

⁶⁷ **Kınacıoğlu**, s. 103.

üçüncü kişiye intikalinin sağlanması halinde, temel borç ilişkisinden kaynaklanan defiler bu kişilere karşı öne sürülemeyecektir.⁶⁸ Fakat asıl ilişkinin bulunmaması veyahut butlanla malul olması durumunda borçlu, doğrudan doğruya münasebet içinde olduğu senet hamiline karşı şahsi defileri ileri sürebilir.⁶⁹

Borçlu, kendisi ile doğrudan münasebette bulunduğu kişiye karşı temel ilişkideki sakatlıkları ileri sürme fırsatına sahiptir.⁷⁰ Kambiyo senetlerinde mündemiç hakkın ihbari nitelikte olduğunu savunan bu görüşe göre, tarafları kambiyo senedi düzenlemeye teşvik etmekte olan temel ilişki, esasen mevcudiyetini korumaktadır.⁷¹ Kambiyo senedi vasıtasıyla yalnızca temel ilişki açıklanmaktadır.⁷² Dolayısıyla ilgili görüşe göre kambiyo taahhüdüyle bağımsız bir borç altına girildiği söylenemez. Kambiyo senedi tanzim edilmesi, asıl ilişkiden kaynaklanan hakka, tedavül açısından kolaylık kazandırılması ihtiyacının bir tezahürüdür. Bu bağlamda hakkın adi borç özelliğinden sıyrılarak kıymetli evrak hukuku alanına girmesi, temel ilişkiyi ortadan kaldırmamaktadır.⁷³

Hukukumuzda ise kambiyo senetlerinde mücerretlik, ispat soyutluğu ve maddi soyutluk ile açıklanan bir üst kavram niteliğindedir.⁷⁴

68 Kınacıoğlu'na göre Türk Hukukunda İsviçre'de olduğu gibi soyut borç ikrarı yalnızca ispat soyutluğundan ibarettir. Kambiyo senetlerinde de durumun farklı olmadığını savunan yazar, kambiyo taahhüdünün asıl borç ilişkisinden müstakil olduğunu belirtmektedir. Dolayısıyla doğrudan doğruya ilişki içerisinde bulunmayanlar arasında şahsi defiler dermeyeran edilememektedir. Bkz. **Kınacıoğlu**, s. 102; **Altaş**, s. 259.

69 **Kınacıoğlu**, s. 103.

70 Hayri **Domaniç**, Kıymetli Evrak Hukuku, İkinci Baskı, Eğitim Yayınları, İstanbul 1975, s. 15.

71 **Sayhan**, s. 116.

72 Kınacıoğlu'na göre, İsviçre'de kambiyo taahhütleri, Alman hukukunda olduğu gibi maddi anlamda soyut kabul edilmemektedir. Bilakis illi ve fakat Fransız sisteminde olduğu gibi asıl borç ilişkisinden müstakil bir borcu içerirler. Bkz. **Kınacıoğlu**, s. 101.

73 **Sayhan**, s. 117.

74 **Sarıkaya**, s. 67.

3. Kambiyo Senetlerindeki Soyutluk İlkesinin Yasal Düzenlemelerimizdeki Tezahürü

Kambiyo senetlerinin içeriğinde taahhüdün sebebi gösterilmemektedir. Fakat bu senetlerin düzenlenmesine dayanak olan hukuki bir sebep mutlaka bulunmaktadır. Ayrıca kambiyo senetlerinde metin üzerinde asıl ilişkiye dair açıklama yapılmamaktadır. Çünkü kambiyo taahhüdünün asıl ilişki ile ilintilendirilmesi senedin geçerliliğine tesir ederek hükümsüzlük sonucunu doğurur.⁷⁵ Dolayısıyla hamil, alacak talebini yalnızca senede dayandırabilir. Ayrıca kambiyo taahhüdünün sebebini ispat etmekte zorludur.⁷⁶ Dolayısıyla kambiyo senetleri ispat soyutluğuna da hazirdir.⁷⁷ Senetteki borcun hukuki bir sebebini olmadığını öne süren borçludan sebepsizlik iddiasını ispat etmesi beklenmektedir.⁷⁸ İspat soyutluğuna ek olarak; kambiyo senedinin ciro ve zilyetliğin devri ile iyiniyetli üçüncü kişiye geçmesi durumunda bu kişinin iktisap ettiği hak açısından maddi soyutluk söz konusudur.⁷⁹ Buna göre ispat soyutluğu, ispat yükünün yer değiştirmesi sonucunu doğuruyorsa; maddi soyutluk da asıl ilişki-den kaynaklanan şahsi defilerin senedi iyi niyetle devralan üçüncü kişilere karşı öne sürülmesini engellemektedir.⁸⁰ İstisnai olarak hamilin senedi iktisap ederken bilerek borçlu zararına hareket ettiği durumlarda, şahsi defilerin üçüncü kişi hamile karşı ileri sürülebilmesi mümkündür.⁸¹

Kanaatimizce kambiyo senetlerinin mücerretliğinin, yalnızca ispat soyutluğundan ibaret olduğunun kabul edilmesi hatalı olacaktır.⁸² Kambiyo

⁷⁵ Ülgen ve diğerleri, s. 101.

⁷⁶ Ülgen ve diğerleri, s. 101-102.

⁷⁷ Kambiyo senetleri bakımından soyutluk kapsamında alacağın var olmadığını ispat yükünün borçluya ait olduğunu ve ayrıca temel ilişki-den kaynaklanan sakatlıkların senedin muteberliğini etkilemediğine dair görüş için bkz. **Baumbach/Hefermehl**, Art. 17, 67.

⁷⁸ **Poroy/Tekinalp**, s. 35.

⁷⁹ **Bozer/Göle**, s. 68-69; **Kendigelen/Kırca**, s. 103; **Poroy/Tekinalp**, s. 36.

⁸⁰ **Altaş**, s. 311-314.

⁸¹ **Öztaş**, s. 235; **Bozer/ Göle**, s. 70; **Özgür Doğan**, Kambiyo Senetlerinde Geçersizlik Defileri, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2020, s. 59-61; ayrıca bkz. TTK. m. 659/2; 825/2.

⁸² Bir görüşe göre ise taraflar soyutluğa hangi anlamı atfetmek isterlerse o hususta anlaşarak borç tanımının çerçevesini belirleme imkanına sahiptir. Bu görüşe göre TBK. m. 18 renksizdir. Mezkur madde borç tanımından ne anlaşılması gerektiğine dair açıklık içermemektedir. Bu konu hakkında detaylı bilgi için bkz. Alfred

senedi tanzim edilmesiyle asıl ilişkiden bağımsız ve kurucu nitelikte bir alacak hakkı elde edilmektedir. Kayıtsız şartsız havale/ödeme vaadi prensibi, senedin dolaşıma çıkarılması gayesini de örtecek şekilde bir kayıtsız şartsız anlaşmayı ifade etmemektedir.⁸³ Çünkü senet, kural olarak haliha-zırda hukuki bir ilişki kapsamında düzenlenmektedir. Dolayısıyla kambiyo borcu da esasında bir sebebe dayanmaktadır. Bu kapsamda kambiyo senedi düzenlenmesinin hukuki sebebinin tespitinin doğru yapılması el-zemdir. Teknik anlamıyla hukuki sebep, hukuki işlem ile tarafların üzerinde anlaşmış oldukları en yakın amaçtır.⁸⁴ Bu manada asıl borç ilişkisi, kambiyo borcunun hukuki sebebi sayılamaz.⁸⁵ Kambiyo borcunun bir hukuki sebebi olmakla birlikte, bu durum asıl borç ilişkisinden ayrıdır. Kambiyo senedi, keşideci ve lehtar arasında asıl ilişkiden kaynaklanan borcun ifasını sağlamak amacıyla düzenlenir. Fakat bu düzenlemenin hukuki sebebi tedavül anlaşmasıdır.⁸⁶ Dolayısıyla kambiyo senedinin hangi maksatla verildiğinin tespit edilmesi için tedavül anlaşması incelemeye alınmalıdır. Çünkü kambiyo senetlerinin hukuki sebebi bakımından belirleyici husus taraf iradeleridir.

Kambiyo senetlerine mahsus tedavül anlaşması ve temel ilişki arasında bağlantı kurabilmek adına üç ihtimal dikkate alınmalıdır.⁸⁷ İlk olarak kambiyo senedi, bir borcun yerine geçecek şekilde düzenlenmiş olabilir. Taraflar asıl borcu sonra erdirerek veya asıl borcu değiştirerek ifa yerine edim hususunda mutabık kalırlarsa; bu durumda tedavül anlaşması asıl borcun ifasına yönelik bir mutabakattan ibarettir.⁸⁸ Bu durumda kambiyo taahhüdüne girişilmesiyle, asıl borç ilişkisi ifa edilmişçesine sona erer.⁸⁹

Hueck/Claus Wilhem **Canaris**, *Recht der Wertpapiere*, 12. Bası, Vahlen, Münih 1986, s. 44.

83 **Sayhan**, s. 73.

84 **İnan**, s. 16; **Sayhan**, s. 93; **Sarıkaya**, s. 3.

85 **İnan**, s. 17.

86 Tedavül anlaşmasının, kambiyo senedinin hukuki sebebi olarak kabul edilip edilemeyeceğine dair çeşitli görüşler için bkz. **Sayhan**, s. 89-99.

87 İfa yerine, ifa uğruna ve teminat amacıyla senet düzenlenmesi hakkında detaylı bilgi için bkz. **Bahtiyar**, s. 50-51; **Sayhan**, s.74; Abuzer **Kendigelen**, *Çek Hukuku*, 6. Bası, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2021, s. 127; **Sarıkaya**, s. 9-12.

88 **Sayhan**, s. 87.

89 **Bahtiyar**, s. 50.

Başka bir ihtimal olarak teminat amacıyla kambyo senedi verilmiş olabilir. Bahsi geçen iki durumun haricinde, ifa uğruna kambyo senedi düzenlenmiş olabilir.⁹⁰ TBK. m. 133/2 hükmüyle de sabit olduğu üzere aksi taraflarca kararlaştırılmadıkça kambyo senedinin dolaşıma çıkarılması ifa uğrunadır.⁹¹

Kambyo borcunun bir hukuki sebebi olmakla birlikte, bu durum asıl borç ilişkisinden ayrıdır. Tedavül anlaşması, yarışan iki hak yaratacak şekilde, asıl borcun ifası uğruna kambyo senedi tanzim edilmesini öngörüyorsa, bu durumda tedavül anlaşması bağımsız borçlandırıcı sözleşme niteliğinde olacaktır. Kambyo alacağının hukuki sebebi taraflar aksini kararlaştırmadığı müddetçe ifa uğruna yapılmasıdır. Buna bağlı olarak kambyo senedi sayesinde asıl ilişkiden kaynaklanan borç yenilenmemekte, bağımsız ve müstakil bir alacak doğmaktadır.⁹² Dolayısıyla asıl borç ilişkisi, senetteki kambyo borcunun hukuki sebebi olarak kabul edilemez.

Belirtmek gerekir ki taraflar farklı amaçlara ulaşmak için kambyo senedi düzenleyebilirler. Kambyo borcunun herhangi bir hukuki sebebi olmakla birlikte, bu sebep belirtildiği üzere asıl ilişkiden farklı olabilir. Bu kapsamda lehtara kredi oluşturabilmek için düzenlenen hatır senetleri, teminat senetleri, ifa veyahut bağışlama amacı örnek teşkil edebilir.⁹³ Taraflar ifa uğruna edim oluşturması için tedavül anlaşması yaparlarsa; bu durumda kambyo borcunun sebebi asıl ilişki değil, tedavül anlaşmasıdır.⁹⁴ Dolayısıyla kambyo senedinin doğması için başka bir hukuki se-

90 Haluk Nami **Nomer**, Borçlar Hukuku Genel Hükümler El Kitabı, 3. Baskı, Beta Yayıncılık, Nisan 2022, 160-161.

91 **Kendigelen/Kırca**, Kıymetli Evrak Hukuku, s. 126; **Poroy/Tekinalp**, s. 143; **Oğuzman/Öz**, s. 209; TBK. m. 133 “*Yeni bir borçla mevcut bir borcun sona erdirilmesi, ancak tarafların bu yöndeki açık iradesi ile olur. Özellikle mevcut borç için kambyo taahhüdünde bulunulması veya yeni bir alacak senedi ya da yeni bir kefalet senedi düzenlenmesi, tarafların açık yenileme iradeleri olmadıkça yenileme sayılmaz*”.

92 Tarafların borçlunun ifa yerine geçen bir edada mı, yoka ifa uğruna bir edada mı bulunmasını istedikleri kat’i surette tespit etmek mümkün olmadığı taktirde, ifa uğruna bulunma isteği kabul edilecektir. İfa yerini tutan (ifa yerine geçen) eda ancak tarafların borcu derhal ifta etmek hususundaki iradelerinin sübutu halinde kabul edilir. Bu konu hakkında detaylı bilgi için bkz, **von Tuhr**, s. 472.

93 Detaylı bilgi için bkz. **Sarıkaya**, s. 3-7.

94 **Sayhan**, s. 93-94.

bebe ihtiyaç duyulmaz. Kambiyo senedi tanzim edilebilmesi için, tarafların senedin belirli bir alacağın ifasına hizmet etmesi noktasına anlaşma sağlaması ve yasa koyucu tarafından belirlenen şekil şartlarına riayet edilmesi yeterlidir. Dolayısıyla kambiyo senetlerinin mücerretliği, kanaatimizce ispat mücerretliğinden ibaret değildir. Çünkü kambiyo taahhüdü ile, asıl ilişkiden bağımsız bir alacak hakkı doğmaktadır. Taraflar temel ilişkiyi ortadan kaldırırsa dahi kambiyo senedinin geçerliliği doğrudan etkilenmez. Bu durum, kambiyo senetlerinin daha evvelinde mevcudiyeti bulunan bir hakkı açıklayıcı nitelikte değil, aksine ihdas edici nitelikte olduğunu göstermektedir.

Son olarak şahsi defilerin iyiniyetli üçüncü kişilere karşı ileri sürülmemesi hususunun, kambiyo senetlerinin hangi özelliğinin bir sonucu olduğu öğretide tartışma konusudur. Bir görüşe göre, kambiyo senedi ancak üçüncü kişinin eline geçtiği anda mücerret hale gelir.⁹⁵ Bu bağlamda kesin ve tam mücerretlik kambiyo senedinin üçüncü kişiye geçmesi durumunda, yani şahsi defilerin ileri sürülme imkânının kalmaması durumunda oluşmaktadır. Senedin mücerretlik kazanmasının, ciro vasıtasıyla üçüncü kişiye geçmesi anında olduğunu savunan bu görüşe göre; senet, temel ilişkinin tarafları arasında kaldığı taktirde şahsi defiler ileri sürülebilecektir. Dolayısıyla bu görüş, senedin temel ilişkinin tarafları arasında mücerret sayılmadığını, kambiyo senedinin üçüncü kişiye ciro edilmesi durumunda soyutluk özelliğini kazanacağını ve son olarak üçüncü kişilere karşı şahsi defi dermeyan edilememesi durumunun soyutluk ilkesiyle açıklanması gerektiğini savunmaktadır.⁹⁶

Üçüncü kişilere karşı şahsi defi dermeyan edilememesini, soyutluk ilkesinin bir sonucu olarak kabul eden görüş kanaatimizce isabetli değildir. Kıymetli evrak, taraflar arasında dahi mücerret olarak kabul edilmelidir.⁹⁷ Daha evvelinde de ifade edildiği üzere soyutluk ilkesi özünde senet metninde asıl ilişkinin gösterilmiyor olmasından ibarettir. Kayıtsız ve şartsız muayyen bir bedelin ödenmesi/havalesi vaadi unsurunun varlığından söz edilebildiği taktirde, senedin soyutluğu tesis edilmiş demektir.

⁹⁵ Çamoğlu, s. 29; Ülgen ve diğerleri, s. 102; Poroy/Tekinalp, s. 37; Aksi görüş için bkz. İnan, s. 108.

⁹⁶ Puluş, s. 77; Poroy/Tekinalp, s. 36-37; Kınacıoğlu, s. 101-102; Ülgen ve diğerleri, s. 103.

⁹⁷ Sayhan, s. 110; İnan, s. 108-109; Sarıkaya, s. 72.

Belirli bir bedelin ödenmesi/havalesi vaadi unsuru bulunduğu takdirde senet, keşideci ve lehtar arasında da soyutluk vasfına haizdir.⁹⁸ Buna ek olarak kambiyo senetlerinin soyutluğu, sebepsiz bir zenginleşmeye göz yumulmasını gerektirecek kadar asıl ilişkinin dışlanmasını içermemektedir.⁹⁹ Senedin asıl ilişki tarafları arasında mücerret olduğunun kabul edilmesinin, sebepsiz zenginleşmenin yasaklandığı TBK. m. 77 hükmünü bertaraf edilebileceği anlamına gelmez. Bu sebeptendir ki şahsi defilerin üçüncü kişi senet hamiline karşı ileri sürülememesi hususu mücerretlik kavramından daha çok kamu güvenliğine mazhar olma kavramıyla ilişkilidir.¹⁰⁰ Yazı ile sorumluluk prensibi uyarınca hamil, cirantanın sahip olduğu hakkı değil senette mündemiç olan kambiyo alacağını iktisap etmektedir.¹⁰¹ Bu sayede senedin tedavül kabiliyeti artırılmakta ve dolayısıyla üçüncü kişilerin senet metnine duydukları güven korunmaktadır.¹⁰² Sonuç olarak kambiyo senetleri kapsamında üçüncü kişilere karşı defi dermeyanın ileri sürülemediği olmasının, senedin soyutluğundan ziyade kamu güvenliğine mazhar olması ile bir ilgisi bulunmaktadır.¹⁰³

98 Temel ilişkideki eksikliklerin şahsi defi teşkil ettiğini, şahsi defilerin ancak temel ilişkinin tarafları arasında ileri sürülebileceğini ve buna bağlı olarak senedin taraflar arasında soyut olmadığına dair görüş için bkz. Ersin **Çamoğlu**, “Kambiyo Senetlerinde Borçlunun Defileri (Savunmaları)”, Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi, C. 35, S. 3, 2019, s. 18-22.

99 **Sayhan**, s. 110.

100 **Öztan**, s. 172; **Bahtiyar**, s. 8.

101 **Sarıkaya**, s. 71.

102 Kınacıoğlu'na göre şahsi defilerin ileri sürülememesinin nedenini kamu itimatına mazhar olmak kavramıyla açıklanması yanlıştır. Zira kamu, şahsi defiler ileri sürülemediği için ticari senetlere güven duymakta olup, şahsi defilerin ileri sürülememesi kamu güveninden doğmamaktadır. Bkz. **Kınacıoğlu**, s. 102; Tekinalp, Kınacıoğlu ile aynı kanaattedir. Tekinalp'e göre senet alacaklısı, asıl ilişkiden kaynaklanan defiler kendisine karşı ileri sürülemezse kambiyo senedine güven duyar. Fakat bu güvenin tesis edilmesini sağlayan husus senedin soyutluğudur. Zira senedin uhdesindeki hak ile asıl ilişkiden doğan hak birbirinden ayrı tutulduğu taktide güven duygusu oluşacaktır. Dolayısıyla bu güven olgusunu oluşturmanın hukuki yolu kıymetli evrakın mücerret olmasıdır. Bkz. **Poroy/Tekinalp**, s. 36.

103 Üçüncü kişinin bile borçlu zararına hareket ettiği durumlar istisnadır. Hangi durumların bilerek borçlu zararına hareket kapsamına girdiğinin detaylı incelemesi için Bkz. **Sarıkaya**, s. 123-126.

II. TEMİNAT SENETLERİ

A. Teminat Kavramının Hukukumuzdaki Yeri

Genel anlamıyla teminat sebebi, kefalet sözleşmelerinde, garanti sözleşmelerinde ve rehin hakkı kurma taahhütlerinde yer almaktadır. Burada kazandırıcı işlem, alacaklıya teminat sağlama gayesiyle yapılmaktadır. Daha net bir ifade ile teminat; borcun zamanında ve niteliğine uygun şekilde ödenmesini sağlayan bir işlemdir.¹⁰⁴ Teminat sözleşmeleri ile amaç, borcun ödenmemesi riskinin teminat verence üstlenilmesidir.¹⁰⁵ Bu sözleşme ile teminat veren, olası bir borç ödenmemesi durumunda alacaklının malvarlığında oluşacak zararın giderileceğini taahhüt etmektedir. Bu kapsamda aynı ya da şahsi teminat sağlanması mümkündür. Bir eşya veyahut hak üzerinde rehin tesis eden ya da teminat maksatlı devir borcu doğuran sözleşmeler aynı teminat sözleşmeleridir.¹⁰⁶ Diğer bir deyişle, bir nesne üzerinde aynı hak kurulması işlemidir. Bu sayede borcun ödenmemesi durumunda eşya sattırılarak alacaklı alacağını elde edebilmektedir. Şahsi teminat kavramına ise aval ve kefalet mukaveleleri örnek teşkil eder. Şahsi teminat türlerinde teminat veren kişi, bizatihi kendisinin değil, bir başkasının borcunun ödenmesini taahhüt etmektedir.

Günümüzde, hukuki işlemlerin hukuki sebepleri dört ana başlık altında incelenmektedir.¹⁰⁷ Bunlar, alacak sebebi, ifa sebebi, bağışlama sebebi ve teminat sebebi olarak sayılabilir.¹⁰⁸ Çalışmamızın konusuyla alakalı olarak teminat sebebi, klasik Roma Hukuku tasnifinde yer almasa da günümüz şartlarında ihtiyacı hissedilmiş ve ortaya çıkmış yeni bir hukuki

104 “...bir borcun, bir eda mükellefiyetinin zamanında ve yerinde ödeneceğini, yerine getirileceğinin temin edilmesine yarayan ve garanti eden mukavelelerdir.” Yarg. HGK., E. 1969/6, K. 1969/7, 05.11.1969, (Pulaşlı, s. 264).

105 Sarıkaya, s. 15.

106 Eren, s. 195.

107 Sarıkaya, s. 5.

108 Eren, s. 192-195; Hukuki işlemler mutlaka bir sebep doğrultusunda yapılmaktadırlar. Çalışmamızın “Kıymetli Evrak Hukuku Anlamında Soyutluk” başlığı altında izah ettiğimiz üzere hukuki sebep, hukuki işleme uygulanacak normları tayin eden ve tarafların üzerinde anlaşmışları en nihai amaçtır. Hukuki sebep, hukuki işlemin geçerlilik arz edebilmesi hususunda belirleyicidir. Bu konu hakkında detaylı bilgi için bkz. Sarıkaya, s. 4; Sayhan, s. 35-36.

sebeptir.¹⁰⁹ Eğer bir hukuki işlemde kazandırma amacı, alacaklıya teminat sağlamak ise bu durumda hukuki işlem teminat sebebiyle gerçekleştirilmiştir.¹¹⁰

B. Teminat Amaçlı Kambiyo Senedi Düzenlenmesi

Teminat senetleri, temel anlaşma uyarınca bir işin, malın veyahut hizmetin zamanında ifa edileceğini, aksi durumda sorumlu olacağını kabul eden borçlunun imzaladığı ve geciktirici şarta bağlı senettir.¹¹¹ Poliçenin veya bononun rehnedilmesinden tamamen ayrı bir olgu olarak, maddi hukuk anlamında kambiyo senetlerinin teminat amacıyla düzenlenmesinin önünde bir engel bulunmamaktadır.¹¹² Teminat senetleri sayesinde, hem borcun güvence altına alınması hem de kambiyo senetlerinin soyut ve aynı zamanda kamu güvenine haiz senetler olması özelliklerinden faydalanılması amaçlanmaktadır.¹¹³

¹⁰⁹ Kazandırma işlemi ile varılmak istenen gaye bir borcun ifası ise, bu hukuki sebebe ifa sebebi denmektedir. En çok rastlanılan hukuki sebep çeşidi ifa sebebidir. İkinci olarak iktisap sebebi ise, iki tarafa borç yükleyen sözleşmelerde tezahür eder. Genellikle karşı alacak iktisap etmek için yapılan iki tarafa borç yükleyen sözleşmeler, alacak sebebi örneğidir. Bağışlama sebebi ise ne bir borcun ifa edilmesini ne de bir menfaat kazanmayı düşünmeksizin yapılan kazandırıcı işlemlerden ibarettir. Son olarak teminat sebebinde ise kazandırıcı işlem alacaklıya teminat sağlamak amacıyla yapılmaktadır. Kefalet sözleşmeleri, garanti sözleşmeleri veyahut rehin hakkı kurulması taahhütlerinde görülmektedir. Bu konu hakkında detaylı bilgi için bkz. **Sayhan**, s. 43; **Sungurbey**, s. 6.

¹¹⁰ **Sayhan**, s. 40-43; **Sarıkaya**, s. 7.

¹¹¹ **Pulaşlı**, s. 264; **Ülgen ve diğerleri**, s. 164; **Kendigelen/Kırca**, Kıymetli Evrak Hukuku, s. 191; Uygulamada bazı yazarlar “teminat senedi” ifadesinin soyutluk ilkesine zarar verdiğini ileri sürerek “teminat amacıyla düzenlenen kambiyo senedi” ifadesinin daha doğru olacağını savunmuşlardır. Detaylı bilgi için bkz. Nuriye Ayşe **Odman Boztosun**, “Kambiyo Senetlerinde Teminat Kaydı”, *Legal Hukuk Dergisi*, S. 53, 2007, s. 1487.

¹¹² **Poroy/Tekinalp**, s. 266; Rehin cirosu ve teminat senetlerinin ayırt edilmesi bakımından bkz. **Sarıkaya**, s. 45- 50; **Öztan**, s. 632; **Pulaşlı**, s. 277- 278.

¹¹³ Rehin cirosunun amacı, senet bedelinin rehnedilmesidir. Rehin cirosu ile senedi devralan senedin veya senet üzerindeki alacağın mülkiyet hakkını kazanamamaktadır. Bu yönüyle teminat amacıyla düzenlenen kambiyo senetlerinden nitelik olarak ayrılmaktadır. Çekin kredi aracı değil ödeme aracı olması farklı bir neticeye varılmasını gerektirmeyecek, tıpkı bono ve poliçeler üzerinde rehin hakkı kurulabildiği gibi çekler üzerinde de rehin hakkı tesis edilebileceğine ilişkin görüş ve bu konu hakkında detaylı bilgi için bkz. Emine **Develi**, “Kambiyo Senetlerinde Rehin Cirosu”, *Sakarya Hukuk Dergisi*, C. 4, S. 2, 2016, s. 88-93; Kurulan rehin hakkının ferî ve asıl ilişkinin muteberliğine bağlı olduğuna ilişkin bkz. Adolf

Teminat amacıyla kambiyo senedi tanzim edilmesi durumunda hukuki işlem ifa sebebi, alacak sebebi veya bağışlama sebebi ile değil; teminat sebebi ile yapılmaktadır.¹¹⁴ Bu bağlamda kambiyo senetlerinin ödeme ve kredi aracı olarak kullanılabilmesi haricinde teminat vasıtası olarak kullanılabileceğinin de unutulmaması gerekmektedir.¹¹⁵ Uygulamada özellikle bankalar, verdikleri kredilerin teminini güvence altına almak amacıyla müşterilerinden bono ya da banka kabullü poliçe almaktadırlar. Bu sayede borç sözleşmesinin muhtelif yükümlülüklerinin yerine getirilmesi bakımından bir güvence sağlanmaktadır.¹¹⁶

Kıymetli evrak hukuku kapsamında kambiyo senetlerinin teminat maksatlı düzenlenmesi, teminat sözleşmelerinden birtakım farklılıklar içermektedir. Örneğin kefalet sözleşmesi bakımından borçlu ile borcun ödenmesine teminat sağlayan kişi farklıdır.¹¹⁷ Fakat kambiyo senedi vasıtasıyla teminat veren kişi, temel borç ilişkisinin de borçlusu konumundadır. Bu haliyle kambiyo senetlerinin teminat amacıyla düzenlenmesinin, kendine has bir teminat işlemi olduğunun söylenmesinin önünde bir engel yoktur.

Teminat amacıyla kambiyo senedi tanzim edilmesi, uygulamada sıklıkla tercih edilen bir olgudur. Ticari hayat bakımından güven ortamının

Baumbach/Wolfgang Hefermehl/Matthias Casper, Wechselgesetz Scheckgesetz, 23. Neubearbeitete un erweiterte Auflage, Verlags C. H. Beck, München 2008, Art. 19, 8.

114 Egemen **Atay**, Kambiyo Senetlerinde Teminat Kaydı, 2. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2020, s. 32; **Öztan**, s. 376.

115 **Kınacıoğlu**, s. 116; Kambiyo senetlerinin düzenlenmesindeki amaçlardan birisi ödemedir. Örneğin borçlunun muayyen bir miktar parayı ödeme borcu altına girdiği sözleşmelerde kambiyo senedi düzenlenebilir. Bono ve poliçelerin temel düzenleme amacı alacaklıya kredi sağlanmasıdır. Karşılıklı edimleri içeren bir sözleşmede edimlerden birisinin ifa edilmesi vadeye yayılmış ise bu durumda düzenlemenin amacı kredi sağlanmasıdır. Hatır senetleri, bononun kredi amacıyla düzenlenebileceğinin somut bir örneğidir. Bono ve poliçeler kredi amacıyla düzenlenebilirken çeklerde durum biraz daha farklıdır. Çek, vade unsuru içermemekle birlikte görüldüğünde ödenecek bir ticari senettir. Bu konu hakkında detaylı bilgi için bkz. **Sarıkaya**, s. 9-14.

116 **Ülgen ve diğerleri**, s. 106.

117 Kefalet sözleşmesi, şahsi teminat akitlerinden biri olarak TBK'de yer almıştır. Kefalet sözleşmelerinde daima üçlü bir münasebet vardır. Ancak borçlu hiçbir zaman için kefalet sözleşmesinin tarafı değildir. Kefalet akdi, alacaklı ile kefil arasında kurulur. Bu konu hakkında detaylı bilgi için bkz. Seza **Reisoğlu**, Türk Kefalet Hukuku, Ajans Türk Matbaası, Ankara 1964, s. 1-3.

sağlanabilmesi ve tedavül kolaylığı açısından teminat senetleri, sözleşmelere nazaran daha yaygın olarak tercih edilmektedir.¹¹⁸ TBK. m. 133/2 gereği aksi taraflarca öngörülmediği müddetçe kambiyo senedinin ifa yerine değil ifa uğruna verildiği kabul edildiğinden bahsetmiştik. Bu hükmün bir gereği olarak da asıl borç ilişkisindeki alacak hakkının varlığı devam etmektedir. Kambiyo senetlerinin kural olarak ifa uğruna düzenlenmesinden mütevellit asıl ilişkiden soyut bir alacak hakkı elde edilmektedir. Buna bağlı olarak da alacaklı, kambiyo senetlerine has avantajlardan yararlanabilmektedir. Kambiyo senetleri teminat amacıyla düzenlediği taktirde hem asıl ilişkiden kaynaklanan borç teminat altına alınmış olacak; hem de borç ifa edilmediği taktirde alacaklı kambiyo senetlerine mahsus haciz yolu ile takipten faydalanabilecektir.

Belirtmek gerekir ki Türk Ticaret Kanunu'nda “*teminat senetleri*” olarak nitelendirilmiş bir kıymetli evrak çeşidi bulunmamaktadır. Fakat uygulamada teminat senetleri özellikle satım sözleşmelerinde, kira sözleşmelerinde ve iş sözleşmelerinde sıklıkla kullanılmaktadır. Satım sözleşmeleri bakımından teminat senedi düzenleyen genelde bedeli ödeme borcu altında olan kişidir. Ayrıca kira sözleşmelerinde kiracının kiralananı verebileceği muhtemel zararların teminatı olarak düzenlenebilmektedir. Uygulamada iş sözleşmelerinde de teminat senedi uygulamasının yaygın olmasının sebebi; değeri yüksek para veya kıymetli eşyaların işin niteliği gereği işçi himayesinde bulunmasıdır. İşçinin olası maddi zarar verme kastına karşı önlem olarak işveren tarafından teminat senedi düzenlenmesi istenebilmektedir.¹¹⁹

İsviçre uygulamasına bakıldığında mevcut ya da ileri bir zamanda doğacak alacağın güvence altına alınabilmesi için teminat amaçlı kambiyo senedi düzenlenebilmektedir.¹²⁰ Türk hukukunda ise teminat senetleriyle alakalı olarak kanunlarımıza yansıyan bir düzenleme olmamasına karşın bu durumu yasaklayan bir hüküm de bulunmamaktadır.¹²¹ Poliçe ve bonoların kredi ve ödeme gayelerinin haricinde bir borcun teminatı olarak düzenlenebilmeleri de mümkündür. Örneğin kredi talep edilen bankanın;

118 **Sarıkaya**, s. 7.

119 Detaylı bilgi için bkz. **Sarıkaya**, s. 55.

120 **Pulaşlı**, s. 265.

121 Kambiyo senetlerinde zorunlu ve alternatif zorunlu unsurlar için bkz. **Ülgen ve diğerleri**, s. 114-118; **Pulaşlı**, s. 262-263; **Bozer/Göle**, s. 73-89; Ayrıca bkz. TTK. m. 671, m. 776, m. 780, m. 672.

kendisine verilmek üzere teminat senedi düzenlenmesini talep ettiği uygulamada görülmektedir. Ayrıca cezai şart içeren sözleşmeler için ve rekabet yasağının ihlal edilmesini önleme maksatlı olarak teminat senedi düzenlenebilmektedir.

Bono ve poliçelerin teminat amacıyla düzenlenebileceği hususundan ayrı olarak çekler açısından da bir değerlendirme yapılması gerekmektedir. Çek bir ödeme vasıtası olması nedeniyle vade içermemekle birlikte görüldüğünde ödenmektedir.¹²² Fakat malum olduğu üzere uygulamada ileri düzenleme tarihli çek tanzim edilerek kredi fonksiyonu da kazandırılmaktadır. Kanun koyucunun çekte vade unsuruna yer vermemiş olmasına karşın uygulamada kredi aracı olarak kullanılması, çekin iktisadi amacından saptırılması olarak yorumlanabilir.¹²³ Bu kapsamda vade unsuru ve teminat kavramı arasında benzer sonuçlar içeren bir ilişki mevcuttur. Teminat verilmesindeki temel amaç borcun ifa edilmesini sağlamak; sağlanamadığı takdirde alacaklının menfaatini korumaktır. Bu bağlamda teminat ilişkisi bir süreçten ibarettir. Belirli bir vadeye kadar tarafların üzerine düşen yükümlülükleri yerine getirmesi beklenecektir. Çek bakımından TTK. m. 780 hükmünde sayılan unsurlar arasında “vade” bulunmaması göz önüne alındığında¹²⁴, çeklerin teminat amacıyla düzenlenmesi de kanun hilafına bir durum teşkil edecektir. Çünkü teminat senetlerinin de özü itibarıyla vade unsuruyla sıkı bir ilişkisi bulunmaktadır.¹²⁵

Fakat 5941 sayılı Çek Kanunu geçici m. 3/5 uyarınca ileri düzenleme tarihli çek oluşturulması mümkün hale getirilmiştir.¹²⁶ Dolayısıyla çekte, bono ve poliçede olduğu gibi kredi işlevi kazandırıldığı kabulü hatalı olmayacaktır.¹²⁷ Çekin esasen bir borcun ödenmesi gayesiyle düzenlenmesi kural olmakla birlikte; mevcut veya ileri bir zamanda muaccel olması

122 **Bozer/Göle**, s. 232.

123 **Sarıkaya**, s. 29.

124 Ayrıca TTK. m. 795 hükmü “Çek görüldüğünde ödenir. Buna aykırı herhangi bir kayıt yazılmamış hükmündedir.” şeklindedir.

125 Her ne kadar soyut teminat kayıtları senet metnine konulabilecekse de bu senedin çek olması durumunda kaydın yazılmamış sayılması gerektiği, zira kanun koyucunun çek düzenlenmesindeki temel amacının bu senedin ödeme amacıyla kullanılması olduğunu savunan yaklaşım için bkz. **Öztaş**, s. 450.

126 Buna göre 31/12/2023 tarihine kadar, üzerinde yazılı düzenleme tarihinden önce çekin ödenmek için muhatap bankaya ibrazı geçersizdir.

127 **Pulaşlı**, s. 279; **Bozer/Göle**, s. 331.

muhtemel bir borcun teminatı olmak üzere çek verilmesini engelleyen bir yasal düzenleme bulunmamaktadır.¹²⁸

Belirttiğimiz gibi kambiyo senetlerinin teminat amacıyla düzenlenebilmesi açısından maddi hukukta herhangi bir engel bulunmamaktadır. Kuramsal anlamda bir kambiyo senedinin teminat amacıyla verilmesi kabul görmekte; fakat bu halde de kambiyo senedi olma vasfının geçerliliğini noktasında tartışmalar ortaya çıkmaktadır.¹²⁹ Kambiyo senetlerinde “*kayıtsız ve şartsız havale/borç ödeme vaadi*” unsuru esasının geçerli olması bu sorunun temel kaynağıdır.

C. Teminat Senedi Düzenleme Yöntemleri ve Bu Yöntemlerin Kambiyo Senedi Vasfına Etkisi

Kambiyo senetlerinin teminat amacıyla düzenlenebilmesinin temelde iki farklı yolu bulunmaktadır. Bu yöntemlerden ilki, senet metnine teminata dair bir kayıt konulmaksızın tarafların akdettikleri bir borçlar hukuku sözleşmesiyle teminat senedi tanzim edilebilmesidir.¹³⁰ Harici olarak düzenlenecek bu protokolda, ilgili kambiyo senedine atıf yapılarak iş bu senedin alt ilişkiden kaynaklanan borcun teminatı olduğu kararlaştırılabilir.¹³¹

Teminat amacıyla kambiyo senedi düzenlenmesinin ikinci alternatifi ise senet metnine teminata ilişkin kayıt konulmasıdır. Bu yönteminde kendi içinde alt başlık niteliğinde kayıt türleri bulunmaktadır.¹³²

1. Yazılı Sözleşme Yoluyla Teminat Senedi Düzenlenmesi

Kambiyo senetlerinin asıl ilişkiden mücerret ve kamu güvenine mazhar senetler olması; tedavülünü kolay ve güvenli hale getirmiştir. Bununla alakalı olarak hukuki görünüşe güven ilkesinden bahsetmek gerekir.

128 **Kendigelen**, Çek Hukuku, s. 190.

129 **Poroy/Tekinalp**, s. 266.

130 **Atay**, s. 58; **Pulaşlı**, s. 276; **Ülgen ve diğerleri**, s. 166.

131 **Sarıkaya**, s. 18.

132 **Pulaşlı**, s. 272- 274; **Poroy/Tekinalp**, s. 268; **Kendigelen/Kırca**, Kıymetli Evrak Hukuku, s. 191-192.

Kanunen emre yazılı senetler kabul edilen kambiyo senetlerinde hukuki görünüşe güven ilkesi geçerlidir.¹³³ Buna göre şeklen senedin hak sahibi olarak gözükken bir kimseden senedi devralanın iyi niyeti korunmaktadır.¹³⁴ Senedi devreden kişinin yetkili hamil olmaması ihtimalinde dahi; devredenin yetkisizliği, devralana karşı dermeyan edilememektedir.¹³⁵ Çünkü kambiyo senedinin devri ile senetten doğan haklar devredilmektedir.¹³⁶ Devreden kişinin sahip olduğu haklar iktisap edilmemektedir.

Yargıtay, taraflar arasında oluşturulan bir protokolde senedin, asıl borç ilişkisinin teminatı olduğunun belirtilmesi durumunda, lehtar tarafından başlatılan icra takibinde senedin soyut borç ikrarı içermediğine hükmetmiştir.¹³⁷

133 TTK. m. 686/2 hükmü “*Poliçe herhangi bir suretle hamilin elinden çıkmış bulunursa, birinci fıkrada yazılı hükümlere göre hakkı anlaşılan yeni hamil, ancak poliçeyi kötünîyetle iktisap etmiş olduğu veya iktisabında ağır bir kusur bulunduğu takdirde o poliçeyi geri vermekle yükümlüdür.*” şeklindedir. Hukuki görünüşe güven ilkesi bu maddede tezahür etmektedir.

134 **Pulaşlı**, s. 276.

135 **Ülgen ve diğerleri**, s. 30.

136 **Ülgen ve diğerleri**, s. 31.

137 “... Borçlu vekili, takip konusu çeklerin alacaklı banka ile müvekkili arasında akdedilen genel kredi sözleşmesi kapsamında verilen teminat çekleri olduğunu beyan etmiş ve takibin iptali isteminde bulunmuştur... Alacaklı vekili borçlu ile kredi sözleşmesi imzalandığını belirterek çeklerin teminat amaçlı verildiğini kabul etmiştir. Bu durumda dayanak çekler kayıtsız şartsız muayyen bir bedelin ödenmesi için havale niteliğini taşımadığından ve dolayısıyla alacağın tahsil edilip edilemeyeceği yargılamayı gerektirdiğinden İİK m. 170/a uyarınca takibin iptaline...” Yarg. 12. HD., E. 2011/30748, K. 2011/11886, 07.06.2011, (**Atay**, s. 41).

“... fındık satın alınmasına ilişkin sözleşme yapıldığı, bununla alakalı olarak fatura kesilmesinin karşılığında senet alındığı beyan edildiği, takip dayanağı bono ile aynı tarihli ve aynı miktarda fındık alımına dair olarak düzenlenen faturada borcun dört taksitte ödeneceğinin belirtildiği görülmektedir. Bu keyfiyette, takip dayanağı bononun taraflar arasında tanzim edilen akdin teminatı olarak verildiği ve kayıtsız şartsız ödeme unsurunu içermediğinin kabulü gerekir.” Yarg. 12. HD., E. 2013/17482, K. 2013/25254, 04.07.2013, (**Sarıkaya**, s. 20).

“...Taraflar arasında yapılan söz konusu protokolde 21.000 YTL tutarında teminat senedi alındığı kararlaştırıldı; protokolün tarih, miktar ve tarafları ile bu senedin tanzim tarihi, taraf ve miktarı aynı olup dayanak bonoların bu sözleşmenin teminatı olarak düzenlendiği, bu vaziyette alacağın varlığının yargılama gerektirdiği düşünülmeksizin bu senede yönelik olarak takibin iptaline karar verilmesi gerekirken...” Yarg. 12. HD., E. 2010/32476, K. 2011/13907, 27.06.2011, (**Atay**, s. 41).

“... İcra takibi konusu bono, karşılıklı edimleri içeren protokole dayanılarak tanzim edildiğine göre, bu bononun kayıtsız ve şartsız bulunmadığının kabulüyle, icra takibine yapılan itirazın kabulü gerekir...”¹³⁸

“...Takip konusu bononun, teminat maksatlı olarak verildiğini savunan bono borçlusunun, bu savunmasını yazılı delil vasıtasıyla ispat etmesi gerekmektedir. Aksi halde, bu bono icra takibine dayanak yapılabilir...”¹³⁹

Buna göre Yargıtay, senet dışı bir belgeyle teminat senedi ihdas edilmesinin, senedin kayıtsız ve şartsız muayyen bir bedelin havalesi/ ödeme vaadi unsurunun zedelendiğinden hareketle, kambiyo senedi vasfının kaybedildiğine hükmetmiştir. Yargıtay’ın bazı kararlarında ise harici protokol yöntemiyle teminat senetlerinin icra takibine dayanak yapılması durumunda, teminat senedi iddiasının bir borca itiraz çeşidi olduğu ve itirazın kabul edilmesi halinde takibin iptalinin değil, takibin durdurulmasına karar verilmesi gerektiğine yönelik tespitler yapılmıştır.¹⁴⁰

138 Yarg. 12. HD., E. 2015/34298, K. 2015/3097, 17.02.2015, (Gönen **Eriş**, Türk Ticaret Kanunu Hükümlerine Göre Kıymetli Evrak, 2.Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2016, s. 750).

139 Yarg. 12. HD., E. 2012/ 14121, K. 2012/ 34551, 22.11.2012, (**Eriş**, s. 798).

140 “... Alacaklı tarafından bonoya dayalı olarak kambiyo senetlerine mahsus haciz yolu ile başlatılan icra takibine karşı borçluların diğer itirazları ile takibe dayanak 50.00 TL’lik bononun teminat senedi olduğunu öne sürerek takibin iptalini talep ettikleri, mahkemeye, istemin kabulü ile 50.000 TL asıl alacak ve bu senet yönünden işlemiş 2.052,05 TL faize yönelik takibin iptaline karar verildiği, kararın alacaklı vekilince süre tutum dilekçesi ile temyiz edildiği görülmektedir. Takip dayanağı bononun teminat senedi olduğuna yönelik iddia İcra ve İflas Kanunu’nun 169. Maddesi kapsamında borca itiraz olmakla itirazın kabulü halinde aynı yasanın 169/a-5. maddesi uyarınca takibin durdurulmasına karar verilir.” Yarg. 12. HD., E. 2016/11667, K. 2017/4705, 28.03.2017, (**Atay**, s. 42).

“...borçlunun; takip mesnedi bononun teminat olarak verildiği, taraflar arasında imzalanmış olan iş yapım akdine ek protokolde de alacaklı tarafından senedin teminat senedi olduğunun kabul edildiği ve anılan borcun ödendiği itirazlarıyla icra mahkemesine başvurduğu, mahkemeye, davanın kabulüne, davacı hakkındaki takibin iptaline hükmedildiği anlaşılmaktadır... Borçlunun itirazının kabulü halinde takibin durması yerine iptaline karar verilmesi isabetsiz olup...” Yarg. 12. HD., E. 2016/12231, K. 2017/3012, 01.03.2017, (**Atay**, s. 42-43).

Senedin ciro edilerek iyiniyetli üçüncü kişilerin zilyetliğine geçmesi durumunda ise Yargıtay, teminat definin yeni hamile karşı ileri sürüleme-yeceğine yönelik kararlar vermektedir.¹⁴¹ Bu durum kambiyo senetlerinin kamu güvenine haiz senetler olmasıyla açıklanmaktadır. Kamu güvenine mazhar senetler olmasının bir sonucu olarak temel ilişkinin taraflarının birbirlerine karşı sürebilecekleri şahsi defiler iyi niyetli üçüncü kişi hamile karşı kullanılamaz. Ayrıca yine kambiyo senetlerinde “senetteki yazıya göre sorumluluk” esası kabul edilmekte ve buna göre senedin ciro edildiği kişi, ciro edenin sahip olduğu hakları değil, senet metnindeki hakkı kazanmaktadır.¹⁴²

Öğretideki genel kanı, senet metnine dayanmadan oluşturulan teminat senetlerinin aynı zamanda kambiyo senedi sıfatını sürdüreceği yönündedir.¹⁴³ Kanaatimizce, harici protokolde senede atıf yapılması yoluyla oluşturulan teminat senetleri “belirli bir bedelin havalesi/ödeme vaadi” unsuru zedelememektedir. Kamu güvenine mazhar senetler olmasının bir neticesi olarak üçüncü kişinin iyi niyetinin korunması gerektiğine dair kararlara katılmakla birlikte; temel ilişkinin tarafları bakımından senedin kambiyo senedi vasfını taşımadığı tespiti sakıncalıdır. Kambiyo senetlerinin soyut senetler olması sebebiyle, senet metninde alt ilişkiye dair kayıtlar konulması veyahut senedin ifası için alt ilişkinin ifa edilmesi/edilmesi yönünde bir şartın yer alması yasaktır. Senet metninde alt ilişkiye atıf yapan bir kayıt bulunmayan ve kanun gereği zorunlu unsurları ihtiva eden

141 “... Davacı dava konusu bononun keşidecisi olup, senedin lehtarları olan M. K.,’ e teminat amacıyla verildiğini ve karşılıksız kaldığını iddia etmiş... diğer davalı M. K., senedi ciro yoluyla iktisap etmiştir. Davacı keşideci ile davalı lehtar arasında ileri sürülebilecek şahsi defilerin yeni hamile karşı ileri sürülebilmesi için... iktisap ederken bile bile borçlu zararına hareket etmiş olduğunun ispatlanması gerekmektedir.” Yarg. 19. HD., E. 2016/3486, K. 2017/802, 06.02.2017, (Sarıkaya, s. 21).

142 Pulaşlı, s. 277.

143 Poroy/Tekinalp, s. 266-267; Seza Reisoğlu, Çek Hukuku, Yazarın Kendi Yayını, Ankara 2011, s. 135; Kendigelen, Çek Hukuku, s. 190-195; Kanun koyucunun çeklerin temel özelliklerini sıralarken vade unsurunu belirtmemiş olması nazara alındığında bu senetlerin teminat olarak kullanılmamasını öngördüğü, fakat çeklerin ileri tarihli olarak düzenlenmesine kanunen imkan verilmesi sebebiyle çek üzerine teminata dair kayıt konmadan düzenlenen teminat senetlerinin kambiyo senedi vasfını sürdüreceğinin kabul edilmesi gerektiğine dair bkz. Bozer /Göle, s. 329-330; Atay, s. 59.

her senet kambiyo senedi vasfıyla geçerliliğini sürdürmektedir.¹⁴⁴ Bu sebeple senet dışındaki bir belge sebebiyle, senedin kayıtsız ve şartsız belirli bir bedelin havalesi/ödenmesi vaadi unsurunu ihlal edildiğinin kabul edilebilmesi isabetli olmayacaktır.¹⁴⁵

Harici protokol yoluyla tanzim edilen senetlerin, teminat amacıyla verildiğinin nasıl ispat edileceği hususunda Yargıtay farklı yönde kararlar verebilse de bu konudaki genel tutum taraflar arasındaki protokolde senede “açık” atıf yapılmasının elzem olduğu yönündedir. Açık atıftan anlaşılması gereken senedin vadesinin, düzenleme tarihinin ve miktarının net olarak anlaşılabilir olmasıdır.¹⁴⁶

Yüksek mahkeme ispat hususunu incelediği bazı kararlarında, protokolde senedin vasıflarına dair açık atıf olmasa dahi, senedin teminat amacıyla düzenlendiğini kabul etmektedir. Senet ile protokol arasında benzer

¹⁴⁴ Şekle aykırılık sebebiyle kambiyo senedi niteliği kaybetmiş senetlerin, ispat niteliğinde adi senet olarak kabul edilebileceğine dair görüş için bkz. **Baumbach/Hefermehl**, s. 11; **Kınacıoğlu**, s. 117.

¹⁴⁵ Konusu ahlaka aykırı bir anlaşma dolayısıyla keşide edilen ve zorunlu unsurlarında eksik bulunmayan senedin kambiyo senedi vasfına haiz olduğu bir gerçektir. Konusunun ahlaka aykırı olması durumu tarafların birbirlerine karşı öne sürebilecekleri şahsi defî niteliğindedir. Kambiyo senedinin geçerliliği tartışma konusu olamaz. Dolayısıyla harici bir belgenin de senedin kambiyo senedi olma vasfını ortadan kaldırdığı düşünülemez. Çünkü bu durum senet metnine tezahür etmemiştir. Bu konu hakkında detaylı bilgi için bkz. **Sarıkaya**, s. 22.

¹⁴⁶ “...*Davacı borçlu İİK'nin 169/a maddesi kapsamında, senedin teminat senedi olarak verildiğini iddia ederek takibin iptalini talep etmişse de bu iddianın aynı madde kapsamındaki belgelerden biri ile ispatı zorunlu olup, yerleşik Yargıtay İçtihatlarına göre senedin banka kredi sözleşmesi kapsamında teminat için verildiğinin iddia edilmesi halinde, kredi sözleşmesinde takibe konu bonoya açıkça atıfta bulunulması zorunlu olup, kredi sözleşmesinde hiçbir atıf olmadığı ve yine alacaklının da senedin teminat senedi olarak verildiğine dair kabulünün de bulunmadığı, Bölge Adliye Mahkemesince azılı şekilde hüküm tesisi isabetsiz olup bozmayı gerektirmiştir.*” Yarg. 12. HD., E. 2019/14593, K. 2020/6059, 01/07/2020, (Mahmut **Coşkun**, Hukuki ve Cezai Yönleriyle Kıymetli Evrak Hukuku, 6. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2021, s. 412).

bağlantı noktalarının teşhis edilmesi ispat anlamında yeterli görülebilmektedir.¹⁴⁷ Alacaklının senedin teminat olarak verildiğini ikrar etmesi durumunda da teminat amacıyla düzenlendiği kabul edilmektedir.¹⁴⁸

“...*Takip dayanağı senedin teminat senedi olduğu iddiasının, hangi ilişkinin teminatı olduğunun senet üzerine yazılmak suretiyle ya da yazılı bir belge ile kanıtlanması gerekir...*”¹⁴⁹

Kanaatimizce Yargıtay’ın harici protokol ile teminat senedi oluşturulması durumunda benimsemiş olduğu görüş, ispat hukuku bakımından kabul edilebilir niteliktedir. Yazılı bir belgenin aksi, aynı derecede bir delille ispatlanabilir.¹⁵⁰ Ayrıca, Yargıtay Hukuk Genel Kurulu’nun 14.03.2001 tarih 2001/12-233 sayılı kararında benimsendiği üzere dayanak senedin hangi ilişkinin teminatı olduğu yazılı bir belge ile ispat edilmelidir.¹⁵¹ İcra ve İflas Kanunu (İİK.) m. 169/a uyarınca harici protokolde takip dayanağı senede açık atf yapılması gerekmektedir. Dolayısıyla borca itiraz halinde borçlunun, resmi veya imzası ikrar edilmiş bir belge ile iddiasını ispat etme yükümlülüğü bulunmaktadır. Fakat Yargıtay’ın, alacaklının senedin teminat senedi olduğunu ikrar etmesi durumunu ispat bakımından yeterli görmesi de son derece isabetlidir.¹⁵² Çünkü ikrar yapılmasıyla çekişmeli

147 “*Taraflar arasında oluşturulan protokolde 21.000 YTL miktarında teminat senedi alındığının kararlaştırıldığı; ilgili protokolün tarih, miktar ve tarafları ile senedin miktar, taraf ve düzenleme tarihi aynı olup dayanak bonoların bu sözleşmenin teminatı olarak düzenlendiği, bu keyfiyette alacağın varlığının yargılama gerektirdiği düşünülmeksizin bu sene yönelik takibin iptaline karar verilmesi gerekirken...*” Yarg. 12. HD., E. 2010/32476, K. 2011/ 13907, 27.06.2011, (**Coşkun**, s. 427).

148 “*... alacaklı vekilinin verdiği cevap dilekçesinde ve duruşmada takip dayanağı senedin bahsi geçen sözleşme kapsamında teminat olarak kabul edildiği anlaşılmaktadır. Alacaklı vekilinin bu açık ikrarı karşısında artık borçlunun bir belgeye dayanmasına gerek kalmamıştır.*” Yarg. 12. HD., E. 2011/14563, K. 2011/1390, 27.06.2011, (**Coşkun**, s. 428).

149 Yarg. HGK., E. 2001/12-233, K. 2001/257, 10.06.2001, (**Eriş**, s. 754).

150 Hukuk Muhakemeleri Kanunu m.201 gereği senede bağlı her çeşit iddiaya karşı ileri sürülen ve senedin hüküm ve kuvvetini ortadan kaldıracak veya azaltacak nitelikte bulunan hukuki işlemler tanıkla ispat olunamamaktadır. Detaylı bilgi için bkz. Filiz Berberoğlu **Yenipınar**, Hukuk Davalarında İspat, 2. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2021, s. 59-62.

151 **Yenipınar**, s. 60.

152 “*...Alacaklının ‘söz konusu teminat senedi yapılan görüşmeler neticesi ödenmeyince kanuni takibe alınmıştır.’ şeklindeki beyanı ile senedin teminat senedi olduğuna dair kabulünün bulunduğu görülmektedir. Dolayısıyla, mahkemece borçluların borca*

vakıalar çekişmeli olmaktan çıkar.¹⁵³ Bu sebeple ikrar, ikrarda bulunan taraf aleyhine kesin delil teşkil eder.¹⁵⁴ Dolayısıyla senedin teminat senedi olduğu beyanlarının, İİK. m. 169/a hükmü kapsamındaki belgelerle kanıtlanabilmesine ek olarak; ikrar gibi diğer kesin delillerle de ispat Yargıtay tarafından olanaklı hale getirilmesi hakkaniyete sığmaktadır.¹⁵⁵

2. Senet Metnine Kayıt Konulması Sureyle Teminat Senedi Düzenlenmesi

Teminat amacıyla kambiyo senedi düzenlemenin temelde iki farklı yöntemi olduğunu ve bu yöntemlerden ilkinin harici protokol ile senet tanzim edilmesi olduğunu belirtmiştik. Bir diğer yöntem olarak senet metnine kayıt konulması suretiyle oluşturulan teminat senetlerinin uygulamasında bazı sorunlar baş göstermektedir. Bu sorunlar, kambiyo senetlerinin mücerretliği ekseninde ortaya çıkmaktadır. Teminat kayıtlarının senet metnine hangi şekilde konulması gerektiği hususu, senedin kambiyo senedi vasfını sürdürüp sürdüremeyeceğini yakından alakadar edecektir.

Senet metnine kayıt konulması suretiyle teminat senedi düzenlemenin üç farklı yolu mevcuttur.¹⁵⁶ Soyut teminat kaydı konularak, temel ilişkiye atıf yapan teminat kaydı konularak veyahut senedin ödenmesini şarta bağlayan kayıtlar konularak teminat senedi düzenlenebilir. Her bir yöntemin, senedin kambiyo senedi vasfına tesiri ve senedi teminat senedi kılmaya haiz olup olmadığı öğretide ve Yargıtay kararlarında tartışmalıdır. TTK.

itirazına ilişkin kabul kararı verilmesi gerekirken istemin reddi yönünde hüküm tesis edilmesi isabetsizdir..." Yarg. 12. HD., E. 2016/843, K. 2016/13973, 11.05.2016, (Yenipınar, s. 61).

- 153 Hukuk Muhakemeleri Kanunu madde 187/2 gereği ikrar edilmiş vakıalar çekişmeli sayılamazlar. Belirtmek gerekir ki bir tarafın kendi lehine öne sürmüş olduğu vakıaları ikrar etmesi kesin delil niteliği oluşturmaz.
- 154 Baki **Kuru/Burak Aydın**, İstinaf Sistemine Göre Yazılmış Medeni Usul Hukuku Ders Kitabı, 6. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara 2021, s. 256.
- 155 Harici protokolün aslının değil de fotokopisinin mahkemeye sunulması halinde ise Yargıtay bu durumun ispata elverişsiz olduğu görüşündedir. Öğretideki genel kabul gören görüş belgenin fotokopisinin, yazılı delil başlangıcı olduğu kabul edilirse tanık dinletilmesi mümkün hale gelebileceği yönündedir. Detaylı bilgi için bkz. **Sarıkaya**, s. 28; **Kuru/Aydın**, s. 275-281; **Murat Yavaş**, Senetle İspat ve Senede Karşı Senetle İspat Kuralları ile Bu Kuralların İstisnaları, 2. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2020, s. 488.
- 156 **Burak Adıgüzel**, "Yargıtay Kararları Işığında Kambiyo Senetlerinde Bile Bile Borçlu Zararına Hareket", Ticaret ve Fikri Mülkiyet Hukuku Dergisi, C. IV, S. 2, 2018, s. 140-141; **Pulaşlı**, s. 269; **Sarıkaya**, s. 87.

m. 671 /1-b, m. 776/1-b, m. 780/1-b maddeleri uyarınca havaleyi veya ödeme vadini şarta bağlayan bir kaydı ihtiva eden senet, kambiyo senedi niteliğinde olamaz. Dolayısıyla senet metnindeki teminat kayıtlarının şart niteliğinde olup olmadığının tespit edilmesi; senedin kambiyo senedi vasfına haiz olma durumunu yakından ilgilendirmektedir.

a. Soyut Teminat Kayıtları

Senet metninde yazılı olan kayıt, yalnızca “*teminattır*”, “*teminat içindir*” gibi yalın ifadeler içeriyorsa burada soyut teminat kayıtlarından söz edilmektedir.¹⁵⁷ Başka bir anlatımla, sadece teminat kaydını içermekle birlikte asıl borç ilişkisine atıf yapmayan kayıtlar soyut teminat kayıtları olarak nitelendirilebilir.¹⁵⁸

Öğretideki baskın görüşe göre bu neviden teminat kaydı içeren senet, teminat işlevine sahip olmamasına karşın kambiyo senedi vasfını kaybetmemektedir.¹⁵⁹ Bu bağlamda soyut teminat kayıtlarının yazılmamış sayılmasının veya tıpkı bedel kayıtlarında olduğu gibi ispat vasıtasından ibaret olduklarının kabulü gerektiğine dair görüşler ortaya çıkmıştır.¹⁶⁰ Sonuç olarak senet metninde yalnızca “*teminattır*” gibi kayıtların bulunması, senedin teminat senedi olarak kabulü için yeterli kabul edilmemektedir.¹⁶¹ Teminat senedinden söz edilebilmesi için senet metninde asıl ilişkiye atıf yapılmış olması elzemdir.¹⁶²

“... Somut olayda, ciranta takip alacaklısı Apr. İnş. Rek. Ltd. Şti. 'nin kötüniyetli olduğu iddia ve ispat edilemediği gibi, senet metninden de söz-

¹⁵⁷ Boztosun, s. 1492; Atay, s. 37.

¹⁵⁸ Adıgüzel, s. 141.

¹⁵⁹ Ülgen ve diğerleri, s. 167; Poroy/Tekinalp, s. 268-269; Pulaşlı, s. 272; Bozer/Göle, s. 329-330.

¹⁶⁰ “Teminattır” gibi soyut kayıtların yazılmamış sayılacağına dair görüş için bkz. Ülgen ve diğerleri, s. 167; Kendigelen, Çek Hukuku, s. 190.

Soyut teminat kayıtlarının lehtar ve senet borçlusu arasında ispat hukuku açısından bir anlam ifade edeceğini; üçüncü kişilere karşı ise yazılmamış sayılacağına dair görüş için bkz. Reisoğlu, Çek, s. 86; Sayhan, s.73; Pulaşlı, s. 272.

¹⁶¹ Poroy/Tekinalp, s. 268; Ülgen ve diğerleri, s. 164-167; Kendigelen/Kırca, Kıymetli Evrak Hukuku, s. 190; Kendigelen, Çek Hukuku, s. 189-191.

¹⁶² Asıl ilişki ile hukuki sebebin aynı olgular olmadığı burada bir kez daha tezahür etmektedir. Bkz. Ülgen ve diğerleri, s. 165.

leşme nedeniyle verildiğine ilişkin bir ibare bulunmadığından, takip alacaklısına karşı senedin teminat senedi olduğunu ileri sürmeyeceğinden, takibin iptaline karar verilmesi doğru görülmemiş ve icra hukuk mahkemesi kararının alacaklı yararına bozulması gerekmiştir”¹⁶³

“... Bonoda teminat kaydı mevcut ise de neyin teminatı olduğu belirtilmediğinden bu kayıt senedin soyutluk vasfını ortadan kaldırmamaktadır. Yalnızca teminat olduğuna dair eklenen bu kayda öğretide mücerret teminat kayıtları denmektedir. Senet metninde temel borç ilişkisine atıf yapan veya ödemeyi şarta bağlayan kayıtlar bulunması halinde soyutluk vasfı ortadan kalkacağından böyle bir senet kambiyo senetlerine mahsus haciz yolu ile takip konusu yapılamaz. Örneğin ‘hisse devrinin teminatıdır’, ‘eseri ... tarihinde tamamlayamamam halinde ödeyeceğim’, ‘inşaat bitiminde ödenecektir’ şeklindeki kayıtlar. Bononun teminat senedi olduğu senet metninden anlaşıldığı durumlarda, bono kayıtsız şartsız borç vaadi ihtiva etmediği için hükümsüzdür ve bu hükümsüzlük; keşideci tarafından, lehtara veya ciranta karşı da öne sürülebilir. Bu halde TTK’nin 687. Maddesinin 1. Fıkrası gereğince senet metninden anlaşılan defî mevcuttur. Bu defî mutlak defî niteliğinde olduğundan, üçüncü kişilere karşı da ileri sürülebilir. Bononun teminat senedi olduğunun senet metninden anlaşılamadığı ihtimallerde ... bononun sözleşmenin teminatı olarak verildiği iddiası kişisel defî niteliğinde olup, TTK’nin 778/a bendinin göndermesi ile uygulanması gereken 687. Maddesinin 1. Fıkrası uyarınca kişisel defîler asıl ilişkinin tarafları arasında öne sürülebilir. Senedin üçüncü kişiye ciro veyahut teslim vasıtasıyla devredilmesi durumunda bu definin iyi niyetli üçüncü kişilere karşı öne sürülmesi mümkün değildir...”¹⁶⁴

“... Bonoda teminat kaydı bulunsa da hangi ilişkinin teminatı olduğu belirtilmediğinden bu ibare bononun soyutluk niteliğini ortadan kaldırmaz. Bononun teminat amaçlı verildiğinin kabul edilebilmesi için, neyin teminatı olarak verildiğinin ya bononun önündeki veya arkasındaki yazılar veya ayrı bir belge (İİK 169/a maddesinde öngörülen) ile teminat senedi olduğunun ispatı gerekir. Nitekim Yargıtay HGK 14.03.2001 tarih ve 2001/12-233 E., 2001/257 K; 20.06.2001 tarih ve 2001/12-496 E.,

¹⁶³ Yarg. 12.HD., E. 2015/31115, K. 2015/7229, 26.03.2015, (Eriş, s. 743).

¹⁶⁴ Yarg. HGK., E. 2017/269, K. 2020/591, 15.09.2020, (Kendigelen, Çek Hukuku, s. 197).

2001/534 K.; 24.02.2010 tarih ve 2010/19-67 E., 2010/99 K. Sayılı kararlarında da aynı hususlar benimsenmiştir...’’¹⁶⁵

Yargıtay, soyut teminat kayıtlarının kambiyo senetlerindeki mücerretlik ilkesini zedelediğini; soyut kayda rağmen kambiyo senedi sıfatının koruduğunu belirtmiştir. Kambiyo taahhüdünün hukuki sebebinin temel borç ilişkisi olmadığı göz önüne alındığında; Yargıtay’ın soyut teminat kayıtlarının, senedin mücerretlik ilkesiyle ters düşmeyeceği görüşünde olması kanaatimizce isabetlidir. Yargıtay’ın vermiş olduğu kararlar, soyut teminat kayıtlarının varlığının, asıl ilişkiye yapılan bir atıf olarak değerlendirilmemesi gerektiğine yöneliktir.

“...Somut olayda takip dayanağı bononun arka yüzünde ‘teminat senedir, kullanılamaz’ ibaresi bulunmaktadır. Bonoda teminata ilişkin kayıt mevcut ise de hangi ilişkinin teminatı olduğu belirtilmediğinden bu kayıt bononun mücerretlik niteliğini ortadan kaldırmaz. Bononun teminat amacıyla verildiğinin kabul edilebilmesi için, neyin teminatı olarak verildiğinin bononun önündeki veya arkasındaki yazılar veya ayrı bir belge (İİK 169/a maddesinde öngörülen) ile teminat senedi olduğunun ispat edilmesi gerekir...’’¹⁶⁶

Kanaatimizce, bono ve poliçelerin içerdiği yalın teminat kayıtları, senedin soyutluk ilkesini ihlal etmemektedir. Çünkü bu tarz kayıtların var olması durumunda dahi kambiyo taahhüdü ile asıl ilişki arasındaki bağ koparılmış vaziyettedir. Ayrıca temel ilişkiye dair senet metninden çıkarılabilecek bir sonuç yoktur. Mücerretliğin zedelenmemesi ve dolayısıyla senedin kambiyo senedi vasfını sürdürebilmesi için, bu ilkeye hangi kayıtların zarar verdiğinin incelemesinin titizlikle yapılması gerekir. Uygulamada senet metnine yazılan “bedeli malen alınmıştır” ve “bedeli nakden alınmıştır” gibi sıklıkla karşılaştığımız bedel kayıtlarının soyutluk ilkesiyle olan ilişkisi, konuyu ele alma bakımından yararlı olacaktır. Senet metnine konulabilecek ihtiyari kayıtlardan sayılan bedel kayıtları, keşidecinin lehtardan karşı edimi aldığını ispata yarayan bir kayıt türüdür.¹⁶⁷

¹⁶⁵ Yarg. HGK., E. 2017/1140, K. 2018/563, 28.3.2018, (“Lexpera”, <https://www.lexpera-com-tr>, E.T. 30.09.2022).

¹⁶⁶ Yarg. HGK., E. 2017/12, K. 2020/129, 11/02/2020, (Coşkun, s. 440).

¹⁶⁷ **Kendigelen/Kırca**, Kıymetli Evrak Hukuku, s. 190; **Pulaşlı**, s. 152; **Poroy/Tekinalp**, s. 166-167; Bedel kaydının, mal veya paranın keşideci tarafından alındığına dair yazılı delil sayılması bazı yazarlarca eleştirilmektedir. Bedel kayıtlarına rağmen keşideci tarafından senedin hatır senedi olduğunun ileri sürülebilmesinin mümkün olduğu ve

Kambiyo senetlerinin mal veya nakit karşılığında verildiğine ilişkin senet metnine konulan bu kayıtlar yalnızca ispat hukuku açısından bir sonuç doğuracaktır.¹⁶⁸ Ayrıca bedel kayıtları öğretideki baskın görüşe göre kambiyo senetlerindeki soyutluk ilkesini zedelememektedir.¹⁶⁹ Zira bu ibareler senet metnindeki taahhüde ilişkin olarak konulmuş sayılamazlar. Kambiyo senetlerinde yer alan taahhüdün kayıt ve şart içermemesi kuralı; temel ilişkiyle ilgili bir kaydın bulunmamasını gerektirmektedir. Bu durumda kambiyo senedine, senetteki taahhülle bir ilgisi bulunmayan ve özellikle ispat yüküyle alakalı olan kayıtlar konmasında kanaatimizce de bir sakınca bulunmamaktadır. Çünkü bedel kayıtları konulsa dahi, senet metninden temel ilişkinin ne olduğu anlaşılacak ve senetteki taahhüt koşula bağlanmamış olacaktır. Fakat “bedeli malen alınmıştır” gibi bir kayıt değil de “*iş bu senet keşidecinin gayrimenkul satımından doğan borcunun ifa edilmesi sebebiyle düzenlenmiştir*” şeklinde bir kayıt yazılması durumu, sebebe atıf yapılması kapsamına girmektedir. Bu durumda da “kayıtsız ve şartsız belirli bir bedelin havalesi/ ödenmesi” unsuru ihlal edilmiş olacağından kambiyo senedi vasfı kaybedilecektir. Bu bağlamda senet metninde asıl ilişki gösterilmediği ve kambiyo alacağının ödenmesi temel ilişkinin ifasına bağlanmadığı müddetçe soyutluk ilkesinin zedelenmediği kabul edilmelidir.

Benzer bir durum olarak rehin cirosu kavramı örnek teşkil etme potansiyeline sahiptir. TTK. m. 689 hükmünde rehin cirosu düzenlemesi yapılmıştır. Buna göre senet üzerinde “bedeli teminattır”, “bedeli rehindir” veya rehin kurmaya yönelik başka bir kaydın ciro şerhi içerisinde yer alarak devredilmesi düzenlenmiştir.¹⁷⁰ Senedin rehin cirosu ile devredildiği senet üzerinden açıkça anlaşılmaktadır.¹⁷¹ Kanaatimizce ilgili düzenlemenin özünde, bu ibarelerin senedin kayıtsız ve şartsız belirli bir bedelin

yine keşidecinin bedel kayıtları sebebiyle bedelsizlik definde bulunmaktan feragat etmiş olacağının kabul edilemeyeceğine yönelik görüş için bkz. **Pulaşlı**, s. 258; **Sayhan**, s. 72.

¹⁶⁸ Bedel kayıtlarının kambiyo senedinin bedelsizliğine yönelik davalarda önem arz edeceği ve senedin öngörülen bedel kaydına uygun olarak düzenlendiği; bundan mütevellit bedel kaydının aksini iddia eden tarafın iddiasını ispatla mükellef olduğuna ilişkin detaylı bilgi için bkz. **Kendigelen/Kırca**, Kıymetli Evrak Hukuku, s. 191.

¹⁶⁹ **Sayhan**, s. 72-73; **Poroy/ Tekinalp**, s. 166; **Sarıkaya**, s. 104-106; Aksi görüş için bkz. **Kınacıoğlu**, s. 139-140.

¹⁷⁰ **Develi**, s. 82.

¹⁷¹ **Develi**, s. 83.

ödenmesi/havalesi vaadi unsurunun zedelediği olgusu bulunmaktadır.¹⁷²

Soyut teminat kayıtlarının, tıpkı bedel kayıtları gibi birer ispat vasıtasından ibaret olduğunun kabulü gerekmektedir. İzah ettiğimiz üzere kambyo senetlerinde muayyen bir bedelin ödenmesi hususu kayıtsız ve şartsız olmalıdır. Fakat şart vasfı taşımamakla birlikte senet üzerine bedel kaydının da yazılması hukuken mümkündür. Burada dikkat edilmesi gereken nokta senedin ödenmesinin, asıl ilişkinin ifasına bağlanıp bağlanmadığıdır. Aksi durumda senet kambyo senedi niteliğini kaybedecektir.¹⁷³

“...Bonoya isteğe bağlı olarak, faiz, bedelin malen veya nakden alınmış olduğu, veyahut yetkili mahkeme kayıtları eklenebilir. Yinelemek gerekirse ‘bedel kaydı’ kambyo senetleri kapsamında ihtiyari kayıtlardandır. Bu kayıt borçlunun, senedin lehtarından karşı edayı aldığı ispatı yaramaktadır. Kambyo senetleri bakımından bu kayıtların hiçbir anlam ve önemi bulunmamaktadır. Çünkü kambyo senedi düzenlenmesiyle soyut bir borç ilişkisi oluşturulmaktadır. Bu nedenle karşı edimin ifa edilmediğinin bir önemi yoktur. Asıl borç ilişkisinin bir kelimeyle senede yansıtılması şeklinde ortaya çıkan bedel kaydının, varlığı ya da yokluğu senedin bono niteliğini etkilemez. (HGK 2003/19-781 E.,2003/768 K.) Somut olayda, icra takibine dayanak yapılan bononun ön yüzünde ‘nakden’ ibaresine yer verilmiş ve bu hali ile takip alacaklısı elinde bulunmaktadır. Bahsi geçen bu ibare senedin tahsilini koşula bağlamadığı gibi, bu belgenin teminat amacıyla verildiğine dair bir irade beyanı da dosyada bulunmamaktadır. Borcun sebebinin ve senedin düzenlenme amacını gösteren ve temel borç ilişkilerinin açıklanmasından ibaret olan bu sözcükler, senedin bono niteliğini etkilemez. Bu keyfiyette, senette asıl borç ilişkisine dair açıklamalara yer verilmiş olması, TTK’nin 776. Maddesi uyarınca, bono vasfını etkilemeyeceğinden...”¹⁷⁴

172 Cironun kayıtsız ve şartsız olması gerektiğine ilişkin TTK. m. 682/2 “Cironun kayıtsız ve şartsız olması gerekir. Cironun bağlı tutulduğu her şart yazılmamış sayılır.” şeklindedir.

173 **Pulaşlı**, s. 269; Soyut teminat kayıtlarının kambyo senetlerine konulması durumuna cevaz verilebileceğine ilişkin bkz. **Ülgen ve diğerleri**, s. 167.

174 Yarg. HGK., E. 2017/714, K. 2017/639, 05.04.2017, (“Lexpera”, <https://www-lexpera-com-tr>, E.T. 30.09.2022); Mal kaydı bulunan bonoda borçlu alacaklıdan mal almadığını iddia edip, alacaklı da borçluya mal vermediğini kabul ederse bu durumda

Görüldüğü üzere Yargıtay'ın bedel kayıtları özelindeki tutumu istikrarlıdır. Bedel kaydı içeren senetlerde hem bu kayıt hem de kambiyo senedi vasfı geçerliliğini sürdürmektedir.¹⁷⁵ Benzer şekilde mücerret teminat kayıtlarının da senedin soyutluk vasfına zarar vermediği görüşü öğretide benimsenmektedir.¹⁷⁶ Teminata ilişkin soyut kayıtlar, tıpkı bedel kayıtlarında olduğu gibi ispat açısından bir etki sağlamaktadır.¹⁷⁷

Belirtmek gerekir ki her kambiyo taahhüdünün arkasında bir hukuki mesnet mevcuttur. Sebep içermeyen bir hukuki işlemin var olabilmesi düşünülemez. Temeldeki sorun kambiyo senetleri kapsamında hukuki sebep ve asıl ilişki kavramları iç içe geçmiş vaziyette olmasıdır. Fakat bu iki kavram birbirinden tamamen farklılık arz etmektedir. Teknik manada hukuki sebep, kazandırıcı işlemin taraflarca üzerinde anlaşılan en yakın gayesidir.¹⁷⁸ Bu açıklamaya dayanarak söylenebilir ki; asıl borç ilişkisi, kambiyo borcunun sebebi değildir. Ancak temel ilişkinin çeşitli hukuki sebepleri olabilmekle birlikte bu durumun senet ilişkisine hiçbir tesiri bulunmamaktadır. Kambiyo alacağının hukuki sebebi, aksi taraflarca öngörülmediği müddetçe “*ifa uğruna*” olmasıdır.¹⁷⁹ Buna bağlı olarak senet borçlusu, kambiyo taahhüdünden doğan borcunu ifa etmediği müddetçe borçtan kurtulamaz.¹⁸⁰ Kambiyo senetlerinin en sık görülen hukuki sebebi, ifa uğruna verilmesidir. Ortada asıl ilişki olmamasına rağmen düzenlenen hatır senetlerinde dahi hukuki sebep mevcuttur. Hatır senedi tanziminde farklı amaçlar olabilmekle birlikte genel olarak senet kredi temin etmek

borçlunun iddiası sabit olmuştur. Lehtarın, bedelin para olarak verildiği iddiası ise ispatı kendisine düşen bir husus olduğu görüşü için bkz. **Eriş**, s. 731.

¹⁷⁵ **Pulaşlı**, s. 270; **Eriş**, s. 729.

¹⁷⁶ **Poroy/Tekinalp**, s. 243; **Pulaşlı**, s. 271; **Kendigelen/Kırca**, Kıymetli Evrak Hukuku, s. 165; **Sarıkaya**, s. 137-138.

¹⁷⁷ Soyut teminat kayıtlarının, bedel kayıtlarında olduğu gibi ispata yönelik bir etki yaratacağına ek olarak, bedel kayıtlarının açıkça karşı edimin ifa edildiği anlamını taşıdığı, fakat soyut teminat kayıtlarına böyle bir anlam yüklenmesinin mümkün olamayacağı, tam aksine edimin ifasını teminat altına almak maksadıyla kambiyo senedi düzenleme yoluna gidildiği görüşü için bkz. **Kendigelen**, Çek Hukuku, s. 196; Soyut teminat kaydı içeren senetleri iktisap eden üçüncü kişilere karşı teminat definin ileri sürülüp sürülemeyeceği hususu hakkında bkz. **Sarıkaya**, s. 137-138.

¹⁷⁸ **İnan**, s. 16.

¹⁷⁹ **İnan**, s. 17.

¹⁸⁰ TBK. m. 133/2 gereği mevcut bir borç için kambiyo taahhüdünde bulunulması hali yenileme sayılamaz. Aksinin kabulü için tarafların açıkça borç yenileme iradelerinin olmadığını belirtmeleri gerekmektedir.

amacıyla verilmiştir.¹⁸¹ Dolayısıyla her kambiyo taahhüdünün mutlaka bir sebebi bulunmaktadır. İş bu açıklamalar ışığında kanaatimizce asıl ilişkiye atıf yapılmaması kaydıyla, senet metnine mücerret teminat kayıtları konulması, soyutluk ilkesini ihlal etmemektedir. Çünkü bu neviden kayıtlar, kambiyo taahhüdünün hukuki sebebinin gösteren ve fakat asıl ilişkiye atıf yapmayan kayıtlardır. Dolayısıyla soyut teminat kayıtlarının, senedin kambiyo senedi olma vasfına hanel getirmedığının kabulü kanaatimizce isabetli olacaktır.

b. Asıl İlişkiye Atıf Yapan Teminat Kayıtları

Asıl ilişkiye atıf yapan, yani “... tarihli kira sözleşmesinin teminatıdır” gibi kayıtlar içeren senetler bakımından Yargıtay Hukuk Genel Kurulu 15.09.2020 tarih, E. 2017/269, K. 2020/591 sayılı kararında, senedin kayıtsız ve şartsız borç vaadini içermemesi sebebiyle kambiyo senedi vasfının kaybedildiğine kanaat getirmiştir.¹⁸² Öğretideki baskın görüş, asıl ilişkiye atıf yapılması yoluyla tanzim edilen teminat senetlerinin kambiyo senedi vasfını kaybettiği yönündedir.¹⁸³ Bu görüş etrafında birleşen yazarla göre senet metninde asıl ilişkinin gösterildiği teminat kayıtları, so-

181 **Sarıkaya**, s. 104.

182 Yarg. HGK., E. 2017/269, K. 2020/591, 15.09.2020, (**Kendigelen**, Çek Hukuku, s. 197); “... takip dayanağı 35.000,00 TL. bedelli bononun arka tarafında ‘iş bu senet 334,67 gr has altın karşılığıdır’ ibaresinin yer aldığı, alacağın varlığının şarta bağlandığı veya senedin teminat senedi olduğuna dair bir kayıt bulunmadığı görülmektedir. Her ne kadar alacaklı savcılıkta verdiği ifadesinde borçlu tarafa 334,67 gram altın verdiğini, borçlularında teminat olarak takip dayanağı senedi tanzim ettiklerini ifade etmiş ve mahkemece alacaklının takip dayanağı bononun teminat olduğuna yönelik beyanı asıl ilişkiyi izah etmeye yönelik olup söz konusu beyanın kambiyo senedi vasfını etkileyecek nitelikte alacağın koşula bağlandığı ya da tahsilinin yargılamayı gerektirdiği şeklinde yorumlanması olanaklı değildir...” Yarg. 12. HD., E. 2014/8955, K. 2014/11475, 18.04.2014, (**Sarıkaya** s. 99-100).

183 **Ülgen ve diğerleri**, s. 167; **Pulaşlı**, s. 270; **Poroy/Tekinalp**, s. 268-269; **Sayhan**, s. 72; aksi yönde bir görüş olarak, asıl ilişkiye atıf yapan kayıtların senedin kambiyo senedi vasfını etkilemeyeceği, böyle bir sonucun ortaya çıkması için kambiyo senedindeki alacağın ödenmesinin, asıl ilişkideki şartlara bağlı kılınması gerektiği görüşü için bkz. Abuzer **Kendigelen**, Hukuki Mütalaalar, C. XII, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2015, s. 186-187; Halil **Arsanlı**, Ticari Senetler Dersleri, Sermat Matbaası, 3. Baskı, İstanbul 1954, s. 44.

yutluk ilkesini ihlal etmektedir. Dolayısıyla bu neviden kayıtlar içeren senet kambiyo senedi vasfına sahip değildir.¹⁸⁴ Kambiyo senetlerinde soyutluğun kayıtsız ve şartsız ödeme unsurunda tezahür ettiği göz önüne alındığında; senet metninde kambiyo alacağının sebebi ile alakalı kayıtlar konulması halinde ortada geçerli bir kambiyo senedinin varlığından söz edilemez.¹⁸⁵ Senedin ödenmesinin şarta bağlanmasının da ötesinde, asıl borç ilişkisinin ne olduğunun senet metninden anlaşılması dahi soyutluk ilkesini zedelemektedir. Bu bağlamda kambiyo senetlerinin sıkı şekil şartlarına bağlanmış olması, bir taraftan kambiyo sözleşmesinin oluşması için bu şartların eksiksiz ihtiva edilmesini; diğer yandan da kanunda müsaade edilenlerin dışında kayıt ve şarta yer verilmesinin olanaklı olmaması anlamına gelmektedir.¹⁸⁶ Öğretide bir kısım yazarlar, asıl ilişkiye atıf yapan teminat kayıtlarının kullanılmasıyla kambiyo senedi vasfının kaybedileceğini savunmakla beraber, bu durumu başka kavramlar üzerinden açıklayarak aynı sonuca varmaktadırlar.¹⁸⁷ Belirtmek gerekir ki asıl ilişkiye atıf yapan teminat kayıtlarının varlığı halinde dahi kambiyo senedi vasfının kaybedilmeyeceğini savunan yazarlar da bulunmaktadır.¹⁸⁸

“6102 Sayılı TTK'nin 776. maddesi uyarınca bononun, kayıtsız şartsız muayyen bir bedeli ödeme vaadi unsuruna haiz olması zorunludur. Bu nitelikte olmayan bono, kambiyo senedi vasfında kabul edilemez. Somut olayda, takip dayanağı belgenin arka yüzüne ‘ bu senet iş karşılığı verilip başka hiçbir yerde kullanılamaz, iş tesliminde taraflara iade edilecektir.’

¹⁸⁴ Öztan, s. 450.

¹⁸⁵ Domaniç, Kıymetli Evrak Hukuku, s. 142; İnan, s. 46; Yaşar Karayalçın, Ticaret Hukuku III. Ticari Senetler, Ankara 1970, s. 105.

¹⁸⁶ Sayhan, s. 72.

¹⁸⁷ Asıl ilişkiye atıf yapan teminat kayıtlarının senedin ödenmesini şarta bağlaması sebebiyle kambiyo senedi vasfını kaybettireceği görüşü için bkz. Reisoğlu, Çek, s. 88; Sarıkaya, s. 107; Pulaşlı, s. 270-274.

¹⁸⁸ Temel ilişkiye atıf yapan teminat kayıtlarının, uygulamada müsaade edilen ve yasaklı kayıtlar arasında olmayan bedel kaydıyla benzerlik addettiği; ayrıca mehaz İsviçre Borçlar Kanunu'nda yer alan ve bizim hukukumuzda da TTK. madde 671, madde 776, madde 780'de karşılığı olan hükümlerde yalnızca şartsız havale/ ödeme vaadi olarak tanzim edildiği ve ayrıca kayıtsızlık aranmadığı savunması için bkz. Boztosun, s. 1491-1492; Kambiyo senedinin ancak bozucu veyahut geciktirici bir şarta bağlanması durumunda kambiyo senedi sıfatını kaybedeceğinden yola çıkarak, koşula bağlı olmayan fakat senet metninde temel ilişkinin gösterildiği teminat kayıtlarının kambiyo senedi vasfını zedelemeyeceği görüşünü benimsemiştir bkz. Arslanlı, s. 46-47; Adıgüzel, s. 141-142.

ibareleri bulunmaktadır. Bu keyfiyette, senedin neyin teminatı olduğu açıklanmış olmakla teminat iddiasının ayrıca ispatı gerekmez. Takip dayanağı senet kayıtsız şartsız borç ödeme vaadi içermediğinden...’’¹⁸⁹

“...Takip dayanağı bononun arka yüzünde ‘ bu senet karşılığında beş konteynir kumaş beklenmekte’ ibaresi yazılıdır. Bu durum, senedin teminat senedi olduğuna işaret etmektedir. Bunun bir sonucu olarak bononun, kayıtsız şartsız belirli bir bedeli ödemek vaadini içermediğinin kabulü gerekir...’’¹⁹⁰

Kanaatimizce asıl ilişkiye atıf yapan teminat kayıtları, kambiyo senetlerinin temel ilişkiden soyut olma özelliğini zedelemektedir. Dolayısıyla bu neviden kayıtları ihtiva eden senetlerin, kambiyo senedi vasfında olmadığına kabulü gerekir. Çünkü kambiyo senetlerinin emniyet ve süratle tedavül edilmesini sağlamanın yolu senedi asıl ilişkiden soyutlamaktan geçer.¹⁹¹

Çalışmamızın önceki bölümlerinde yer yer kambiyo senetlerinin illeten mücerret senetler olduğundan bahsetmiştik. Kambiyo senetlerinin mevcudiyeti ve geçerliliği onun düzenlenmesine sebep olan temel ilişkinin varlığına ve geçerliliğine bağlı değildir. İkinci olarak senet metninden, asıl ilişkinin ne olduğu anlaşılammamaktadır.¹⁹² Asıl ilişkinin senet metninde gösterilmesi durumunun, senedin kayıtsız şartsız olması kuralını ihlal ettiğinin kabulü gerekmektedir. Dolayısıyla kambiyo senetlerine hâkim olan havalenin/ ödeme vaaadinin kayıtsız şartsız olması kuralı, asıl ilişkinin senet metninde gösterilmemesini de ifade etmektedir. Bu sayede kambiyo senetlerinin güvenli şekilde tedavülü sağlanmış olacaktır. Düzenleyenin, senet metnine soyut bir ifadeyle teminat kaydı düşmek yerine asıl ilişkiyi

¹⁸⁹ Yarg. 12. HD., E. 2014/13699, K. 2014/16373, 05.06.2014, (Coşkun, s. 426); “...takip konusu bononun önyüzünde ‘01.06.2011 tarihinde ...imzalanan sözleşmeye dayanılarak alınan teminat senedinin’ açıklaması olduğuna göre, bu senet TTK. m. 688 gereğince kambiyo senetlerine mahsus haciz yolu ile takibe konu edilemez.” Yarg. 12. HD., E. 2012/17743, K. 2012/34627, 26.11.2012, (Eriş, s. 797).

¹⁹⁰ Yarg. 12. HD., E. 2012/13809, K. 2012/30799, 31.10.2012, (Eriş, s. 802).

¹⁹¹ **Kendigelen**, Hukuki Mütalaalar, s. 185.

¹⁹² **Kendigelen/Kırca**, Kıymetli Evrak Hukuku, s. 126.

gösterecek şekilde bir ibare koyması şüphesiz başka bir amaca hizmet etmektedir.¹⁹³ Bu amaç ise, kambiyo alacağının ödenmesinin, temel ilişki-den doğan borcun ifa edilmesine bağlanmasından ibaret olarak yorumlanabilir. Aynı zamanda kamu güvenine mazhar senetler olan kambiyo senetlerinde temel ilişkiye dair ibarelerin bulunması tedavül kolaylığı ve güvenilirliğiyle bağdaşmaz bir niteliktedir.

c. Şart İçeren Teminat Kayıtları

Konu özelinde son olarak değineceğimiz husus senedin ödenmesini şarta bağlayan teminat kayıtlarıdır. Hiç şüphe yoktur ki bu tarz kayıtlar ihtiva eden senetler kambiyo senedi vasfında olamayacaklardır.¹⁹⁴ Örneğin “*inşaat bitiminde ödenecektir*”, “*eseri ... tarihinde tamamlayamazsam ödenecektir*” gibi kayıtlar kambiyo taahhüdünü açıkça şarta bağlamaktadır. TTK. m. 671 /1-b, m. 776/1-b, m. 780/1-b maddeleri uyarınca havaleyi veya ödeme vaadini şarta bağlayan bir kaydı ihtiva eden senet, kambiyo senedi niteliğinde olamaz. Özel hukuktaki şekil serbestisi prensibi, kambiyo senetlerinde uygulama alanı bulamaz.¹⁹⁵ Bunun sebebi ise kambiyo senetlerinin tedavülünden doğan güven ihtiyacıdır. Bu bağlamda kambiyo senetlerinde sıkı sıkıya şekle bağlılık esası benimsenmiştir. Senet metnine konulması yasak kayıtların varlığı hiç şüphesiz kambiyo senedi vasfını kaybettirecektir.

Yargıtay, senet metnindeki teminat kayıtlarını, öğretidekinin aksine ikili ayrıma giderek incelemektedir. Teminat kayıtlarını, soyut veya asıl ilişkiye atıf yapan kayıtlar olarak ele alan Yargıtay, senedin şarta bağlandığı kayıtları ise asıl ilişkiye atıf yapan kayıtlar başlığı altında incelemektedir. Belirtmek gerekir ki Yargıtay’ın şart içeren kayıtlar bakımından senedin kambiyo senedi vasfını sürdürdüğünü kabul ettiğine ilişkin bir kararına rastlanılamamıştır.

“...Somut olayda; takibe konu senedin arkasında ‘not: Anneme ait olan x daireyi sattığım zaman parası ödenecek’ ibaresinin yazılı olduğu takip tarihinde ve şikayet tarihinde dayanak senedin kambiyo senedi niteliğinde olmadığı , her ne kadar takip başladıktan ve şikayet yapıldıktan sonra dairenin satıldığı, bir başka söylemle anlaşma konusu şartın vuku

¹⁹³ Bkz. Sarıkaya, s. 106-107.

¹⁹⁴ Öztan, s. 450; Bahtiyar, s. 67; Boztosun, s. 1491; Atay, s. 87; Pulaşlı, s. 270-271; Arslanlı, s. 45; Kınacıoğlu, s. 105; Karayalçın, s. 105; Domaniç, Şerh, s. 470.

¹⁹⁵ Sarıkaya, s. 108.

*bulması hususunda tarafların bir çekişme olmayıp takip sonrasında şartın gerçekleştiği sabit ise de bunun neticeye etkili olmayacağı; senet icra tabibine konulduğu anda şart içermesi sebebiyle kambiyo senedi vasfında olmadığı...*¹⁹⁶

*“...Bononun ön yüzünde ‘Bu senet... dairenin satış karşılığı yapılmıştır’ ibaresi yer aldığına göre, bu kayıt TTK m. 776/1-b maddesinde öngörülen ‘kayıtsız ve şartsız’ unsurunu taşımadığından bonon vasfının bulunmadığının kabul edilmesi gerekir.”*¹⁹⁷

d. Yargıtay’ın Teminat Amacıyla Düzenlenen Kambiyo Senetleri ve Soyutluk İlkesi İlişkisi Bakımından Benimsediği Görüşün Çelişkisi

Yargıtay’ın teminat olgusunun kanıtlanmasının, senede hangi ilişkinin teminatı olduğunun açıkça yazılması halinde olanaklı hale gelebileceğini yönelik kararlar vermesi uygulamadaki durumu çıkmaza sürüklemektedir. İlgili Yargıtay kararlarından çıkartılabilecek sonuca göre, bir senedin teminat senedi olduğunun kabul edilebilmesi için asıl ilişkiye senet metninde atıf yapılması gerekmektedir. O halde asıl ilişkinin senet üzerinde gösterilmesinin, senedin kambiyo senedi olma vasfını zedelemeyeceğinin kabulü gerekir. Fakat Yargıtay ilgili kararlarında, ancak asıl ilişkiye atıf yapılması sayesinde teminat senedinin varlığını kabul etmekle birlikte, temel ilişkiye yollama yapılmasının, senedin kayıtsız ve şartsız muayyen bir bedelin ödenmesi/havalesi unsuruna hanel getirdiği tespitinde bulunmaktadır.¹⁹⁸ Bu durumda da ortada geçerli bir kambiyo senedinin varlığından bahsedebilmek mümkün olmayacaktır.¹⁹⁹ Kanaatimizce de senet metninde

¹⁹⁶ Yarg. 12. HD., E. 2017/8842, K. 2018/11933, 21.11.2018, (Atay, s. 57).

¹⁹⁷ Yarg. 12.HD., E. 2015/30231, K. 2015/4367, 02.03.2015, (Eriş, s. 748); “...bononun, taraflar arasında düzenlenen sözleşmede açıkça ifade edilmesine göre, iş bu bonolar bakımından sözleşmenin ihlal edilmesi durumunda tahsili öngörüldüğünden, bonoların şartlı tanzim edildiğinin kabulü gerekir.” Yarg. 12. HD., E. 2015/ 33260, K. 2015/1057, 19.01.2015, (Eriş, s. 756).

¹⁹⁸ Eski tarihli kararlarda aksi görüşün benimsendiğine de rastlanılmıştır. “... Bedeli Türkiye Turizm ve Dış Ticaret Bankası AŞ. İzmir açılan Nolu Stand by letter of credit Yedek Destek- Kredi Mektubu zımında ahz olunmuştur sözleri kambiyo senedinin ihdas nedenini göstermekte olup, TTK. 'nin 688/2'nci maddesine aykırılık teşkil edecek bir meşruhat olarak kabul edilemeyeceği...” Yarg. HGK., E. 1998/12, K. 1998/13, 11.02.1998, (Sarıkaya, s. 100).

¹⁹⁹ Bkz. Sarıkaya, s. 99.

asıl ilişkinin gösteriliyor olması senedin kayıtsız ve şartsız belirli bir bedelin ödenmesi/havalesi vaadi kuralını ihlal etmektedir. Çünkü bu durum kambiyo senetlerinin temel prensiplerinden bir tanesi olan soyutluk ilkesini zedelemektedir. Dikkat çekmeye çalıştığımız husus, Yargıtay'ın teminat amacıyla düzenlenen kambiyo senetlerinin geçerliliği bakımından aradığı şartların hukuki mantığının hatalı ve kendi içinde çelişkiler barındıracak şekilde kuruluyor olmasıdır.

Öte yandan Yargıtay'ın, mücerret teminat kayıtlarının tek başına senedi teminat senedi halinde getirmediği görüşünde olduğunu göz önüne aldığımızda, teminat amacıyla kambiyo senedi tanzim edilmesinde, senedin her iki tarafı için de makul bir yarar kalmamaktadır.²⁰⁰ Neticede Yargıtay'ın benimsediği görüş gereği kambiyo senetlerinin teminat amacıyla düzenlenebilmesinin önünde bir engel bulunmamakla birlikte, kambiyo senetlerine has avantajlardan faydalanılması da olanaklı kılınmamaktadır.

Değinilmesi gereken bir diğer husus ise harici sözleşme ile düzenlenen teminat senetleri bakımından ortaya çıkan sorunlardır. Çalışmamızda da yer verdiğimiz üzere Yargıtay, harici protokolde açık atıf yapılmasıyla oluşturulan teminat senetlerinin, senedin belirli bir bedelin kayıtsız ve şartsız havalesi/ödemesi vaadi unsurunu içermediği tespitinde bulunarak kambiyo senedi vasfını kaybettiği görüşündedir. Her bir kambiyo senedi türü için zorunlu şekil şartları TTK. ilgili maddelerinde sayılmıştır.²⁰¹ Dolayısıyla kanunda belirtilen şekil şartlarına haiz her senet, kambiyo senedi vasfındadır.²⁰² Kambiyo senetlerinde geçerli olan soyutluk ilkesinin

²⁰⁰ Varsayımsal olarak düşünüldüğünde teminat senedi keşide eden asıl ilişki borçlusu, mücerret teminat kaydı içeren bir kambiyo senedi tanzim ettiği taktirde, mesuliyeti yalnızca teminat altına alınan edimle sınırlı kalmayacaktır. Çünkü Yargıtay'ın benimsediği görüş gereği mücerret teminat kayıtları yazılmamış sayılmaktadır. Sonuç olarak asıl ilişki borçlusu, teminat altına alınan edimin haricinde geniş bir mali sorumluluk altına girerek kambiyo senetlerine mahsus haciz yolu ile icra takibi tehdidi altında kalacaktır. Senet alacaklısının kötüniyetli olduğu varsayımında borçlu açısından telafisi imkansız sonuçlar doğabilecektir. Senet metninde asıl ilişkiye atıfta bulunulduğu taktirde ise bu sefer senet alacaklısı dezavantajlı konuma düşecektir. Çünkü temel ilişkinin senet metninde gösterilmesi hasebiyle senet kambiyo senedi olma vasfını kaybedecektir. Bunun sonucunda ise alacaklı bakımından kambiyo senetlerine mahsus haciz yolu ile icra takibinin avantajlarından faydalanılma imkanına erişilemeyecektir.

²⁰¹ Bkz. TTK. m. 671, m. 776, m. 780, m. 672.

²⁰² **Poroy/Tekinalp**, s. 90.

özünde ise, izah edildiği üzere kambiyo taahhüdünün sebebinin senet metninde gösterilmemesi olgusu bulunmaktadır. Bu durumda senet metnine yansımayacak şekilde harici sözleşme ile teminat senedi oluşturulmasının, soyutluk ilkesini ihlal etmeyeceğinin kabulü gerekir. Her ne kadar harici protokol ile tanzim edilen teminat senetleri bakımından senet metninden anlaşılabilen bir durum olması hasebiyle üçüncü kişilerin iyiniyetleri korunuyorsa da, senedin tarafları arasında da geçerli bir kambiyo senedinin var olduğunun kabul edilmesi gerekir.²⁰³ Yani senet alacaklısı tarafından kambiyo senetlerine mahsus haciz yolu ile icra takibi başlatıldığı takdirde, ortada geçerli bir kambiyo senedinin varlığının bulunduğunu; buna binaen senet borçlusunun harici protokolü bir şahsi def'i olarak ileri sürebileceğinin kabul edilmesi daha isabetlidir olacaktır.

SONUÇ

Kambiyo senetlerinin muayyen miktarda bir para borcunun kayıtsız şartsız havalesini/ ödeme vaadini içermesi, TTK. ilgili hükümleri gereği yasal bir zorunluluktur. Kambiyo senetlerinin mücerretliği, kayıtsız ve şartsız havale/ ödeme vaadi içermesi unsurunda tezahür etmektedir. Dolayısıyla mücerretlik, hukuki geçerliliğe haiz bir kambiyo senedinden bahsedilebilmesi için olmazsa olmaz niteliktedir.

Kambiyo senetleri anlamındaki soyutluk ilkesiyle borçlar hukuku anlamındaki soyut borç tanınması arasında bazı farklılıklar bulunmaktadır. Borçlar hukuku anlamındaki mücerretlik yalnız ispat soyutluğundan ibarettir. Fakat kambiyo senetlerinin mücerret olması yalnızca ispat soyutluğunu ifade etmemektedir. Mücerret kambiyo senetleri, asıl alacaktan bağımsız bir borç doğuran hukuki işlemlerdir. Soyut borç tanınmalarında ise yeni ve bağımsız nitelikte bir borcun doğduğunun kabul edilebilmesi için tarafların bu yönde açık iradelerinin bulunması gerekmektedir. Bu durumdan mütevellit soyut borç tanınmasının yeni ve bağımsız nitelikte olduğunu iddia eden taraf, iradelerin bu yönde olduğunu ispatla mükelleftir. Belirtmek gerekir ki mücerret borç tanınması ve kambiyo senetleri bakımından

²⁰³ "...Alacaklı B. Factoring AŞ. İle P. Mimarlık ... Ltd. Şti. arasında tanzim edilen 18.09.2013 tarihli factoring sözleşmesi ile P. Mimarlık ... Ltd. Şti. 'nin 335.000,00 TL tutarında borca karşılık olarak B. Factoring AŞ. 'ye 335.000,00 TL bedelli çek verdiği... Bu durumda mahkemece, teminat iddiası kanıtlanmış olmakla, dayanak senet TTK. 'nin 776/1-b maddesinde yer alan kayıtsız ve şartsız muayyen bir bedeli ödeme vaadi unsurunu içermediğinden İİK. 170/a maddesi uyarınca takibin iptaline..." Yarg. 12. HD., E. 2015/30334, K. 2015/423, 13.01.2015 (Eriş, s. 757).

geçerli olan soyutluğun ortak özelliği, her iki hukuki işleminde ispat yükünün taraflar arasında yer değiştirmesine sebep olmasıdır.

Kambiyo senetlerinin verilmesi sebebi asıl borç ilişkisi değil, tedavül anlaşmasıdır. Detaylı izah etmek gerekirse, kambiyo senetleri keşideci ve lehtar arasında asıl ilişkiden kaynaklanan borcun ifa edilmesini sağlamak maksadıyla düzenlenmesine karşın, asıl ilişki haricinde bir tedavül anlaşması uyarınca düzenlenmektedir. Taraf iradelerinin ne yönde kanalize edildiği tedavül anlaşmasının da niteliğini belirleyecektir. Taraflar asıl ilişkiden kaynaklanan borcu değiştirerek ifa yerine edim niteliğinde bir kambiyo borcu oluşturmak için anlaşılırsa, bu durumda tedavül anlaşması asıl borcun ifasının yerine bir anlaşmadan ibarettir. Fakat bu hususta herhangi bir iradi açıklamanın olmaması durumunda kambiyo senedi düzenlenmesiyle birbiriyle yarışan nitelikte iki alacak hakkı bulunmaktadır. Asıl alacağın ifası uğruna kambiyo senedi düzenlenmesi durumunda tedavül anlaşması, bağımsız borçlandırıcı bir anlaşmadan ibaret olacaktır.

Ödeme ve kredi amaçlarına ek olarak kambiyo senetleri teminat amacıyla da düzenlenmektedir. Uygulamada, tarafların kendi aralarında tanzim ettikleri harici bir protokol vasıtasıyla ilgili kambiyo senedine açık atf yapılarak teminat senedi oluşturulabileceği gibi; senet metnine teminata dair kayıt konulmasıyla da teminat senedi düzenlenebilmektedir. Yargıtay, harici protokol ile düzenlenen teminat senetlerinin, kambiyo senetlerinin kayıtsız ve şartsız belirli bir miktar bedelin ödenmesi unsurunu ihlal ettiğini, dolayısıyla ortada kambiyo senedi vasfına haiz bir senetten bahsedilemeyeceği tespitinde bulunmaktadır. Fakat senet metnine yansımayan bir olgu nedeniyle, senedin soyutluğunun zedelendiğinin kabul edilmesi isabetli olamayacaktır. Taraflar yasal düzenlemelere uygun şekilde kambiyo senedi tanzim ederek soyut bir taahhütte bulunmuşlardır. Harici protokol ise yalnızca asıl ilişkinin tarafları arasında ileri sürülebi- lecek şahsi bir defî imkânı vermektedir.

Kambiyo senetlerine teminata dair üç farklı kayıt konulabilmektedir. Yalnızca teminat olduğunu belirten soyut kayıtlar, asıl ilişkiye atıfta bulunan kayıtlar ve son olarak senedin ödenmesini şarta bağlayan kayıtlarla kambiyo senetlerine teminat işlevi kazandırılmaya çalışılmaktadır. Yargıtay, soyut teminat kayıtlarının senedin kambiyo senedi vasfına halel getir- meyeceğini kabul etmektedir. Kanaatimizce de bu neviden kayıtlar tıpkı bedel kayıtlarında olduğu gibi yalnızca ispat açısından hüküm ifade ede- bilir. Kambiyo senedinin soyutluğunu zedeleyecek bir niteliği bulunma- maktadır.

Asıl ilişkiye atıfta bulunan teminat kayıtlarının, senedin soyutluğunu ihlal ettiğinin kabulü gerekmektedir. Yargıtay ve öğretideki genel görüş asıl ilişkinin senet metninde gösterilmesini mücerretliğe aykırı bulmaktadır. Kambiyo senetleri, mücerretliğinin bir gereği olarak kayıtsız ve şartsız belirli bir bedelin havalesi/ ödeme vaadi unsurunu içermek durumundadır. Asıl ilişkinin senet metninde gösteriliyor olması dahi soyutluk unsurunu zedelemektedir. Senedin ödenmesini şarta bağlayan teminat kayıtları ise hiç şüphesiz senede kambiyo senedi vasfını kaybettirecektir.

Yargıtay, kambiyo senedinin teminat amacıyla verildiğinin ispat edilebilmesini, senede hangi ilişkinin teminatı olduğunun yazılması şartına bağlamıştır. Kanaatimizce buradan çıkartılacak sonuç, asıl ilişkinin senet metninde gösterilmesi durumunun kayıtsız şartsız havale/ ödeme vaadi unsurunu zedelemeyeceği olmalıdır. Fakat Yargıtay, teminat senedinden bahsedilebilmesi için asıl ilişkiye atıf yapılmasının gerekliliğini vurguladıktan hemen sonra iş bu kayıtların soyutluk unsuruna hanel getirdiği tespitinde bulunmaktadır. Asıl ilişkinin senet metnine yazılması kanaatimizce de senedin mücerretliğini zedelemektedir. Dikkat çekmeye çalıştığımız konu, Yargıtay'ın bu husustaki gerekçelerinin birbiriyle çelişir nitelikte olduğudur.

KAYNAKÇA

Adıgüzel, Burak. “Yargıtay Kararları Işığında Kambiyo Senetlerinde Bile Bile Borçlu Zararına Hareket”. Ticaret ve Fikri Mülkiyet Hukuku Dergisi. C. IV, S. 2, 2018, s. 129-148.

Altaş, Hüseyin. Medeni Hukuk Başlangıç Hükümleri. 2. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara 2020.

Arslanlı, Halil. Ticari Senetler Dersleri. Sermet Matbaası, 3. Baskı, İstanbul 1954.

Atay, Egemen. Kambiyo Senetlerinde Teminat Kaydı. 2. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2020.

Bahtiyar, Mehmet. Kıymetli Evrak Hukuku. 18. Bası, Beta Yayıncılık, İstanbul 2020.

Baumbach, Adolf/**Hefermehl**, Wolfgang. Wechselgesetz und Scheckgesetz. 22. Baskı, C.H. Beck, München 2000.

Baumbach, Adolf/**Hefermehl**, Wolfgang/**Casper**, Matthias. Wechselgesetz Scheckgesetz. 23. Neubearbeitete un erweiterte Auflage, Verlags C. H. Beck, München 2008.

Bozer, Ali/ **Göle**, Celal. Kıymetli Evrak Hukuku. 10. Bası, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, Ankara 2021.

Bozkurt, Tamer. Kıymetli Evrak Hukuku. 2. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara 2021.

Coşkun, Mahmut. Hukuki ve Cezai Yönleriyle Kıymetli Evrak Hukuku. 6. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2021.

Çamoğlu, Ersin. “Kambiyo Senetlerinde Borçlunun Defileri (Savunmaları)”. Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi. C. 35, S. 3, 2019, s. 5-35.

Çamoğlu, Ersin. Kıymetli Evrak Hukukunun Temel İlkeleri. Vedat Kitapçılık, İstanbul 2021.

Develi, Emine. “Kambiyo Senetlerinde Rehin Cirosu”. Sakarya Hukuk Dergisi. C. 4, S. 2, 2016, s. 79-103.

Doğan, Özgür. Kambiyo Senetlerinde Geçersizlik Defileri. Seçkin Yayıncılık. Ankara 2020.

Domaniç, Hayri. Kıymetli Evrak Hukuku. 2. Baskı, Eğitim Yayınları, İstanbul 1975.

Domaniç, Hayri. Kıymetli Evrak Hukuku ve Uygulaması Türk Ticaret Kanunu Şerhi 4. Temel Yayınları, İstanbul 1990.

Eren, Fikret. Borçlar Hukuku Genel Hükümler. 25. Bası, Yetkin Yayınları, Ankara 2020.

Google. “Lexpera”. <https://www-lexpera-com-tr>, E.T. 01.10.2022.

Gönen, Eriş. Türk Ticaret Kanunu Hükümlerine Göre Kıymetli Evrak. 2.Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2016.

Hueck, Alfred/**Canaris**, Claus Wilhem. Recht der Wertpapiere. 12. Bası, Vahlen, Münih 1986.

İnan, Nurkut. Türk Hukukunda Hatır Senetleri ve Özellikle Hatır Bonoları. Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, Ankara 1969.

Kendigelen, Abuzer. Çek Hukuku. 6. Bası, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2021.

Kendigelen, Abuzer. Hukuki Mütalaalar C. XII. On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2015.

Kendigelen, Abuzer/**Kırca**, İsmail. Kıymetli Evrak Hukuku. 5. Baskı, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2021.

Kınacıoğlu, Naci. Kıymetli Evrak Hukuku. 2. Baskı, Gazi Üniversitesi Basın Yayın Yüksekokulu Basımevi, Ankara 1984.

Kuru, Baki/**Aydın**, Burak. İstinaf Sistemine Göre Yazılmış Medeni Usul Hukuku Ders Kitabı. 6. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara 2021.

Nomer, Haluk Nami. Borçlar Hukuku Genel Hükümler El Kitabı. 3. Baskı, Beta Yayıncılık, Nisan 2022.

Odman Boztosun, Nuriye Ayşe. “Kambiyo Senetlerinde Teminat Kaydı”. Legal Hukuk Dergisi. S. 53, 2007, s. 1487-1500.

Oğuzman, Kemal/Nami, **Barlas**. Medeni Hukuk Giriş - Kaynaklar - Temel Kavramlar. 23. Bası, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2017.

Oğuzman, Kemal/**Öz**, Turgut. Borçlar Hukuku Genel Hükümler Cilt 1. 16. Bası, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2018.

Öztan, Fırat. Kıymetli Evrak Hukuku. 2. Bası, Turhan Kitabevi, Ankara 1997.

Poroy, Reha/**Tekinalp** Ünal. Kıymetli Evrak Hukuku Esasları. 24. Bası, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2021.

Reisoğlu, Seza. ek Hukuku. Ankara 2011.

Reisoğlu, Seza. Türk Kefalet Hukuku. Ajans Türk Matbaası, Ankara 1964.

Sarikaya, Merve. Kambiyo Senetlerinde Teminat Kaydı. Vedat Kitapçılık, İstanbul 2018.

Sayhan, İsmet. Kambiyo Senetlerinde Mücerretlik İlkesi ve Bedel İlişkisi. Yetkin Yayınları, Ankara 2006.

Serozan, Rona/**Baysal**, Başak/**Sanlı**, Kerem Cem. Borçlar Hukuku Genel Bölüm- İfa, İfa Engelleri, Haksız Zenginleşme. On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2022.

Sungurbey, İsmet. Borç İkrarı ve Borç Vaadi. Akgün Matbaası, İstanbul 1957.

Süphandağ, Yavuz. Kıymetli Evrak Hukuku. 2. Baskı, Bilge Yayınevi, Ankara 2013.

Şafak, Ali/**Eraslan**, Duygu/**Baklacı akıroğlu**, Evren/**nltepe**, Mustafa/**ztrk Alma**, Tuđçe/**nal**, Nurdođan. Alacağın Temliki (Devri) zel Görünüş Biçimleri. 2. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2021.

Tekinay, Selahattin Sulhi/**Akman**, Sermet/**Burcuođlu**, Haluk/**Altop**, Atilla. Tekinay Eşya Hukuku Cilt 1 Zilyedlik - Tapu Sicili - Mülkiyet. 5. Bası, Filiz Kitabevi, İstanbul 1989.

Ülgen, Hüseyin/**Helvacı**, Mehmet/**Kaya**, **Arslan**/**Nedret Füsun**, **Nomer Ertan**. Kıymetli Evrak Hukuku. 14. Bası, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2021.

von Tuhr, Andreas. Borçlar Hukukunun Umumi Kısmı. ev. Cevat Edege, Yargıtay Yayınları, Ankara 1983.

Yavaş, Murat. Senetle İspat ve Senede Karşı Senetle İspat Kuralları ile Bu Kuralların İstisnaları. 2. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2020.

Yenipınar Berberoğlu, Filiz. Hukuk Davalarında İspat. 2. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2021.